

การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็ก
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นางสาวหทัยนุช บุญเพลิง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

AN ANALYSIS OF THE ABILITY IN USING SPACE FOR ORGANIZING LEARNING
OF CARGIVERS IN CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER
LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

Miss Hathainut Boonplerng

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education

Department of Curriculum and Instruction

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่
การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย

นางสาวหทัยนุช บุญเพลิง

สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักรักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ดร.นฤมล เนียมหอม)

หทัยนุช บุญเพลิง : การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (AN ANALYSIS OF THE ABILITY IN USING SPACE FOR ORGANIZING LEARNING OF CARGIVERS IN CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ, 105 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ด้าน ได้แก่ พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาตนของครู ตัวอย่างประชากรคือ ผู้ดูแลเด็กดีเด่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 336 คน ตัวอย่างประชากรในการสังเกตจำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสังเกต

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในระดับมาก ($x = 3.67$) ดังนี้

1. พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ($x = 3.79$) ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ ($x = 3.82$) กิจกรรมมุมประสบการณ์ ($x = 3.85$) และสนามเด็กเล่น ($x = 3.74$)
2. พื้นที่การพัฒนาตนของครู ($x = 3.78$) ได้แก่ การเตรียมการสอน ($x = 3.78$) และการพัฒนาวิชาชีพ ($x = 3.82$)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา หลักสูตรและการสอน

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ปีการศึกษา 2556

5383429027 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORDS: USING SPACE /CARGIVERS / CHILD DEVELOPMENT CENTER / LOCAL
AAMINISTRATIVE ORGANIZATION

HATHAINUT BOONPLERNG: AN ANALYSIS OF THE ABILITY IN USING SPACE
FOR ORGANIZING LEARNING OF CARGIVERS IN CHILD DEVELOPMENT
CENTERS UNDER LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION. ADVISOR: ASST.
PROF. PH.DWORAWAN HEMCHAYART, Ph.D., 105 pp.

The purpose of this research was to study to analyze the ability to using
space for organizing learning of caregivers in child development centers under local
administrative organization. Areas for development and learning of children. And
space for their development of teachers. The samples were Outstanding
Caregivers Under subdivision 336 samples in observation 4 were used in this study
were questionnaires and observation.

The research results were as follow:

Cargivers showed the use of space for organizing learning at a high level
($x = 3.67$) There were

1. The development and learning of child ($x = 3.79$) such as Comprises a
large ($x = 3.82$) Learning Center ($x = 3.67$) and playgrounds ($x = 3.74$)

2. Space for development of teacher ($x = 3.78$) such as preparation
($x = 3.78$) and professional development ($x = 3.82$)

Department: Curriculum and
Instruction

Student's Signature

Advisor's Signature

Field of Study: Early Childhood
Education

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนช่วยให้ข้อคิดต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยรวมถึงตัวผู้วิจัยเป็นอย่างมาก งานวิจัยจึงสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างมากจึงขอกราบขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ ดร.นฤมล เนียมหอม กรรมการสอบ ผู้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พลทธิกุล อาจารย์ ดร.ศรินธร จันทมฤก และอาจารย์พรพรรณ จันทรง ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาและสละเวลาในการตรวจเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่ล้วนมีคุณค่าต่องานวิจัยซึ่งทำให้เครื่องมือวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ดูแลเด็กดีเด่น ประจำปี 2550 – 2554 และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประสานงานที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้ดูแลเด็กทุกท่านที่สละเวลาให้ความร่วมมือในการวิจัย งานวิจัยจะไม่สามารถลุล่วงได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ดูแลเด็กทุกท่าน

ขอขอบคุณอาจารย์และเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ผู้สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้เรียนปริญญาโทและคอยช่วยเหลือผู้วิจัยในเรื่องต่างๆ ทั้งยังเป็นกำลังใจสำคัญให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	9
1.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย	9
1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย.....	12
1.3 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....	14
1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	15
1.5 การเล่นของเด็กปฐมวัย	16
2. การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย	23
2.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม	23
2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม.....	24
2.3 การจัดสภาพแวดล้อม	25
3. การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	35

3.1 แนวทางและหลักการในการจัดการศึกษา	35
3.2 การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	36
3.3 ความสำคัญในการพัฒนาตนเองของผู้ดูแลเด็ก	41
3.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก	45
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
4.1 งานวิจัยในประเทศ.....	46
4.2 งานวิจัยต่างประเทศ.....	48
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	49
2. ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	51
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก	62
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้พื้นที่สำหรับการจัดการเรียนรู้.....	64
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ	71
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
สรุปผลการวิจัย	73
อภิปรายผลการวิจัย	74
ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้.....	75
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	75
รายการอ้างอิง	76
ภาคผนวก.....	79

ภาคผนวก ก	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	80
ภาคผนวก ข	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/จุดประสงค์.....	82
ภาคผนวก ค	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	87
ภาคผนวก ง	ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
ภาคผนวก จ	ภาพตัวอย่างการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้.....	101
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....		105

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจำแนกตามภูมิภาค	51
ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างประชากรจำแนกตามภูมิภาค	52
ตารางที่ 3 จำนวนตัวอย่างประชากรจำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด	52
ตารางที่ 4 รายละเอียดตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกต.....	53
ตารางที่ 5 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	54
ตารางที่ 6 จำนวนผู้ดูแลเด็กที่ใช้ในการทดลองนำร่อง จำแนกตามจังหวัด อำเภอและชื่อศูนย์	58
ตารางที่ 7 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับที่สมบูรณ์ จำแนกตามภูมิภาค.....	59
ตารางที่ 8 การเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกการสังเกต จำแนกตามภูมิภาค จังหวัด และศูนย์	60
ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามสถานภาพ จำนวน และค่าร้อยละ	62
ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้.....	65
ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ ของเด็ก	66
ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาตนของครู.....	69

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย	50
--------------------------------------	----

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่ง ซึ่งมีผลอย่างมากสำหรับการพัฒนาของสมอง การที่เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้เด็กได้รับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นนั่นคือมีสิ่งเร้ากระตุ้นสมองให้ทำงานอยู่เสมอ สมองของเด็กสามารถรับข้อมูลได้ตลอดเวลาและต้องการข้อมูลป้อนเข้าสมองอย่างมาก ถูกกระตุ้นให้ทำงานมาก ย่อมได้รับความรู้และประสบการณ์มาก อาทิ การได้ยินเสียง ได้เห็นภาพ ได้เคลื่อนไหว ได้สัมผัส ได้ดมกลิ่น ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ เมื่อเด็กได้รับสิ่งแปลกใหม่ ข้อมูลใหม่ ซึ่งเด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้โดยไม่รู้ตัว สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาสมองให้มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และสามารถส่งการออกมาได้อย่างฉับไว คิดได้เร็ว เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้เร็ว เป็นคนฉลาดได้

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้ภาวะทางสมองของเด็กพร้อมสำหรับการเรียนรู้ นิตยา คชภักดี (2543) กล่าวว่าสมองเป็นอวัยวะที่มีความจำเป็นอย่างเฉพาะตัว และเป็นผลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งแวดล้อมต่างๆ จนเกิดความแตกต่างและหลากหลายของสมองตลอดทั้งชีวิต ยิ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมองกับสิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์มากเท่าใดการเรียนรู้ก็จะยิ่งมากเท่านั้น Gestwicki (1999) กล่าวถึง บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมทักษะในด้านต่างๆ ของเด็กที่ประสบการณ์ตรงและสิ่งแวดล้อมรอบตัว บรรยากาศและสถานที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน สอดคล้องกับ Canning (2011) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมนั้นเสมือนการสร้างพลังในการเล่นให้กับเด็ก และยังช่วยกระตุ้นการรับรู้ ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมและอารมณ์ ปลุกฝังให้เด็กมีแรงจูงใจในการสำรวจโลกภายนอก

สภาพแวดล้อมที่ดีที่จะช่วยให้เด็กเป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีจริยธรรมเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีทัศนคติที่ดีต่อตัวเองและผู้อื่น จะช่วยสร้างอีคิว (EQ) หรือความสามารถในการพัฒนาอารมณ์ ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับความฉลาดทางวิชาการหรือไอคิว (IQ) เพียงด้านเดียว แต่ต้องมีทักษะหรือการพัฒนาทางอารมณ์ด้วย คุณลักษณะของอีคิวคือรู้ตัวประมาณตัวอย่างถูกต้อง มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้เป็นคนขยันหมั่นเพียรอยากประสบความสำเร็จในขณะที่เดียวกันก็ไม่ชอบแข่งขันกับผู้อื่น เป็นคนคล่องแคล่วมีทักษะหลายๆ อย่าง จึงต้องคำนึงถึงคุณภาพการดูแลเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกายและ

จิตใจให้สมบูรณ์ด้วย และต้องระลึกอยู่เสมอว่าเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และควรมีการตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างถูกต้อง เด็กที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดีก็ควรที่จะมีการจัดประสบการณ์ที่ดีที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กจะช่วยในการส่งเสริมให้เด็กได้แสดงศักยภาพของสมองได้เต็มที่

การจัดสภาพแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กวัยอนุบาลนั้นเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัว การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่ดี อีกทั้งสภาพแวดล้อมยังเปรียบเสมือนที่ที่เด็กได้แสดงออกซึ่งความสนใจ ความรู้สึก ความต้องการ ความคิดสร้างสรรค์ และอื่นๆ ความรู้สึกที่เด็กได้แสดงออก และในสภาพแวดล้อมในแต่ละที่นั้นจะมีความเฉพาะตัวและไม่มีสภาพแวดล้อมใดที่จะสมบูรณ์แบบสำหรับเด็กทุกคน ในการจัดสภาพแวดล้อมจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่าง พัฒนาการและธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็ก

การจัดบรรยากาศเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็กควรจัดให้มีบรรยากาศที่หลากหลาย จัดสรรบริเวณและพื้นที่ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการบูรณาการการใช้พื้นที่ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนให้เกิดความสมดุลและเหมาะสมกับกิจกรรมในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กได้สัมผัสประสบการณ์จริงจากสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด ในสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เหมาะสม Gestwicki (1999) สอดคล้องกับ วรวรรณ เหมชะญาติ (2549) กล่าวถึงพื้นที่ส่วนใหญ่จำเป็นต้องเอื้อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด จัดสรรให้กับเด็กได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมด้วยตนเองตามวัยที่เหมาะสมและเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2554) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หลักสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความเป็นตัวของตัวเองของเด็ก เป้าหมายการพัฒนาเด็ก ความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจและมีความสุข โดยในห้องเรียนจะต้องแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรม โดยจัดแบ่งพื้นที่สำหรับเด็กและพื้นที่สำหรับครู มีตู้เก็บของใช้เด็กที่ไม่ต้องสูงและลึก เด็กจะได้หยิบของใช้เองได้และดูแลจัดเก็บให้เรียบร้อยได้ด้วยตนเอง ตู้ที่สูงสำหรับครูเก็บเครื่องใช้ พื้นที่ปฏิบัติการและการเคลื่อนไหวและพื้นที่มุมประสบการณ์หรือมุมเล่น และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมรอบๆ

บริเวณโรงเรียนรวมทั้งการจัดสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการดูแลรักษาความสะอาด สิ่งต่างๆเหล่านี้จะส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับ วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และ อารมณ สุวรรณपाल (2555) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อม โดยจัดเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) พื้นที่การทำกิจกรรมรายบุคคล กิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มใหญ่ เป็นพื้นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมและปรับให้เหมาะสมกับกิจกรรมในแต่ละวัน 2) พื้นที่สำหรับการจัดแสดงผลงานของเด็ก เช่น ป้ายนิเทศ มุมแสดงผลงาน ฯลฯ 3) พื้นที่สำหรับเก็บผลงานของเด็ก 4) พื้นที่เก็บของสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วยที่เก็บของสำหรับเด็กและครู โดยจัดอย่างเป็นระบบสะดวกต่อการหยิบใช้ 5) พื้นที่สำหรับครู เป็นบริเวณที่ครูเตรียมกิจกรรมต่างๆ อยู่ในพื้นที่ที่สามารถมองเห็นเด็กได้อย่างทั่วถึง

Decker และ Decker (2005) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กอนุบาล ได้แก่ มุมประสบการณ์/มุมกิจกรรม เป็นบริเวณที่จัดไว้สำหรับการทำกิจกรรมของเด็กโดยครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตัวเอง เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมและเก็บอุปกรณ์หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ได้แก่ มุมบล็อก มุมบทบาทสมมติ มุมศิลปะ มุมดนตรี มุมน้ำมูมทราย มุมช่างหรือมุมสร้าง มุมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มุมครัวหรือมุมทำอาหาร มุมเกมการศึกษา และมุมภาษา พื้นที่ส่วนตัวของเด็ก เป็นมุมสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวเด็กที่เด็กสามารถเก็บและหยิบจับด้วยตนเองได้ และการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ประกอบด้วย พื้นที่โล่งสำหรับทำกิจกรรม ถนนสำหรับปั่นจักรยาน บ่อทราย พื้นที่ที่เป็นน้ำ สวนหย่อม เครื่องเล่นสนาม และพื้นที่สร้างสรรค์

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมจะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับเด็ก เนื่องจากการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนและประสบการณ์ทางสังคม โดยอาศัยฐานความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตจริง จากประสบการณ์เดิมได้รับการสนับสนุนจากกิจกรรมที่หลากหลายจนเกิดเป็นกระบวนการและขั้นตอนจะเกิดการสร้างองค์ความรู้ โดยเกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อช่วยให้เด็กแต่ละคนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย, 2543)

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในด้านจิตสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ (2544) ได้ทำวิจัยเพื่อรายงานโครงการประเมินติดตามผลการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับเด็กอนุบาล 3-5 ปี พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นและกรมการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าปานกลาง ลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมในทุกสังกัด ด้านการใช้ภาษาและเหตุผล และด้านพื้นที่และเครื่องตกแต่งอยู่ในระดับต่ำ

ดวงกมล จงเจริญ (2552) ได้วิจัยเรื่อง การจัดสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า พื้นที่ภายในห้องเรียนคับแคบ สื่อ อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก และมีสภาพเก่า สอดคล้องกับ พชนี วัชยาฉิม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่มีพื้นที่ภายนอกอย่างกว้างขวางและภายในคับแคบ มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องเล่นในจำนวนน้อย ไม่มีห้องนอนที่แยกออกมาเป็นสัดส่วน ดวงพร หัวเมืองแก้ว (2544) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม การจัดบริการสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ใช้หลักในการเลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก โดยมีการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้าอบรม สัมมนาในการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมโดยการเข้าเยี่ยมชมและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ โดยไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน

การพัฒนาคุณภาพของประชากรที่จะมาพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพและเจริญก้าวหน้าขึ้นจะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อที่เด็กจะได้เจริญเติบโตเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศภาครัฐจึงได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กและได้กำหนดแนวนโยบายในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อเตรียมให้เด็กมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากส่วนราชการต่างๆ และที่จัดตั้งขึ้นเองโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้

ได้มาตรฐาน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547)

การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นได้กระจายตัวไปในทุกภาคของประเทศโดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ภารกิจในการรับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ล้วนแต่มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งมีความสำคัญเทียบเท่าสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับอนุบาล อีกทั้งยังเปรียบเสมือนรากฐานในการจัดการศึกษาในวัยอนุบาลในการกระจายอำนาจให้กับเด็กในทุกๆพื้นที่ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปรียบเสมือนพื้นฐานของการพัฒนาประเทศชาติ เพราะมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมเด็กเล็กให้ได้รับการดูแลอย่างถูกต้องและเหมาะสม ได้รับการพัฒนาอย่างองค์รวมภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังเป็นสถานที่อบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้แก่เด็ก ดังนั้น ในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคารจึงต้องคำนึงถึงความมั่นคง แข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553)

ผู้ดูแลเด็กมีบทบาทในการดูแลและพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยอนุบาลเป็นอย่างยิ่งจึงได้มีโครงการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กดีเด่นตามเกณฑ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แก่ผู้ดูแลเด็กที่มีความทุ่มเทและเสียสละในการทำงานตลอดจนการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติ และเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ดูแลเด็กอีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบและเห็นความสำคัญของผู้ดูแลเด็ก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กดีเด่นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550-2554 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2552)

การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนั้น ภายในสถานศึกษาควรมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และพัฒนาการ ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือว่าเป็นก้าวแรกของการเรียนรู้ของเด็กในสถานศึกษา

สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจึงสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างยิ่ง องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจในบริบทของสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก จะส่งผลทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับพัฒนาการและช่วงวัย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือว่าเป็นก้าวแรกของการเรียนรู้ของเด็กในสถานศึกษา พื้นที่การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจึงสำคัญต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างยิ่ง การจัดบริเวณของพื้นที่การเรียนรู้จึงต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจในบริบทของพื้นที่การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก จะส่งผลทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับพัฒนาการและช่วงวัย ทำให้เกิดการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็ก 2 ด้าน ได้แก่พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาดนของครู ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย

คำถามการวิจัย

ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่ และอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ด้าน ได้แก่ พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาดนของครู

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ดูแลเด็กดีเด่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี พ.ศ. 2550 - 2554

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ 2 ด้าน ได้แก่ พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาตนของครู

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้ดูแลเด็กมีความรู้ความสามารถในการจัดการและการใช้งานหรือการปฏิบัติบริเวณภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่ พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาตนของครู

พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ครอบคลุมถึงบริเวณ สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทั้งกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมมุมประสบการณ์ และสนามเด็กเล่น

พื้นที่การพัฒนาตนของครู ครอบคลุมถึงบริเวณการจัดเตรียมสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ในการสอน และการพัฒนาวิชาชีพของครูที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาความสามารถของผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยด้านการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผน หรือกำหนดมาตรฐานการจัดการและการใช้งานพื้นที่การเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

- 1.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย
- 1.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย
- 1.3 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 1.4 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 1.5 การเล่นของเด็กปฐมวัย

2. การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย

- 2.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม
- 2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม
- 2.3 การจัดสภาพแวดล้อม

3. การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 3.1 แนวทางและหลักการในการจัดการศึกษา
- 3.2 การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3.3 ความสำคัญในการพัฒนาตน
- 3.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยในประเทศ
- 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

1.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การศึกษาพัฒนาการของเด็กนั้นไม่ว่าจะเป็นวัยไหนก็ตาม ควรจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการโดยทั่วไปและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการมนุษย์เพราะมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเด็ก

เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2549) ได้สรุปไว้ว่า นักจิตวิทยาได้ศึกษาพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งสรุปหลักพัฒนาการของมนุษย์ได้ ดังนี้

1) พัฒนาการจะเป็นไปตามฉบับของตนเอง ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์จะมีแบบการพัฒนา โดยเฉพาะมนุษย์หรือสัตว์ที่จัดอยู่ในพวกเดียวกันก็จะมีแบบแผนของการพัฒนาที่คล้ายๆกัน เช่น คว่ำได้ คลานได้ คลานได้ก่อนนั่ง นั่งได้ก่อนเดิน เดินได้ก่อนวิ่ง เป็นต้น

2) พัฒนาการนั้นไม่ว่าจะเป็นด้านใดจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย เช่น ความสามารถหยิบจับ หยิบฉวยวัตถุต่างๆ ในระยะแรกการหยิบจับวัตถุต่างๆเด็กจะใช้ทั้งกำมือในการหยิบคือจะค่อยๆ พัฒนาจากส่วนใหญ่แล้วค่อยๆ ไปสู่ส่วนย่อยคือนิ้วมือและหัวแม่มือทำให้สามารถหยิบจับวัตถุได้ รวมถึงการเจริญเติบโตของสายตาของเด็กจะรับภาพวัตถุใหญ่ก่อนวัตถุขนาดเล็ก จากส่วนบนสู่ส่วนล่าง เช่น ระยะที่เกิดใหม่ความเจริญเติบโตบริเวณศีรษะจะพัฒนาไปมากกว่าส่วนอื่นๆ จากบนสู่ล่าง จากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนน้อยและจากส่วนกลางไปสู่ส่วนที่ไกลออกไป เช่น การเคลื่อนไหว เด็กเล็กๆจะเริ่มเคลื่อนไหวจากบริเวณลำตัวเป็นส่วนใหญ่แล้วจึงใช้อวัยวะที่ไม่ใช่ลำตัว

3) พัฒนาการเป็นสิ่งที่ดำเนินกันไปอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอน คือ เป็นกระบวนการที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้เกิดขึ้นมาในทันทีทันใด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับพัฒนาการของเด็กเป็นพิเศษ เพราะการพัฒนาดำเนินต่อเนื่องพร้อมทั้งส่งผลในการพัฒนาระยะต่อไป

4) อัตราของพัฒนาการในแต่ละส่วนของร่างกายจะแตกต่างกัน เพราะแต่ละส่วนของร่างกายไม่ได้เจริญเติบโตมาพร้อมกัน บางส่วนเจริญช้า บางส่วนเจริญเร็ว เช่น ขนาดของสมองจะเจริญเร็วเมื่ออายุ 6-8 เดือน มือ เท้า จมูกจะเจริญถึงขีดสุดเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น เป็นต้น

5) อัตราการพัฒนาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกัน ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไปในลักษณะเฉพาะของตนเอง

6) พัฒนาการของคุณสมบัติต่างๆจะสัมพันธ์กัน คือพัฒนาการต่างๆทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์กัน เช่น เด็กที่มีสติปัญญาดีมักจะมีสุขภาพร่างกายที่ดีและปรับตัวทางด้านอารมณ์และสังคมได้ดีด้วย

7) พัฒนาการทุกด้านเกี่ยวข้องกันไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด คือพัฒนาการทุกด้านจะดำเนินไปพร้อมๆกัน แม้ผลการเจริญเติบโตที่ปรากฏจะมีผลเด่นชัดแตกต่างกันก็ตาม จะเห็นได้จากการเจริญเติบโตของเด็กเล็กที่มีความเจริญได้รวดเร็วมาก ในขณะที่ผู้ใหญ่จะมีอัตราการเจริญเติบโตช้ากว่า พัฒนาการในแต่ละด้านจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในช่วงวัยเด็กพัฒนาการทางร่างกายจะแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดมากกว่าด้านอื่นๆ ในขณะที่การพัฒนาทางสมอง อารมณ์ สังคม ยังคงดำเนินไปพร้อมๆกันด้วยแต่จะอยู่ในอัตราที่แตกต่างกัน

8) พัฒนาการจะดำเนินควบคู่ไปกับการเสื่อม เช่น พัฒนาการของฟัน เด็กจะต้องสูญเสียฟันน้ำนมก่อนที่จะมีฟันแท้ เป็นต้น ในช่วงวัยแรกของชีวิตจะเห็นพัฒนาการได้ชัดเจนกว่าความเสื่อม ส่วนในช่วงกลางและช่วงปลายของชีวิต ความเสื่อมจะมองเห็นได้ชัดเจนกว่า

9) พัฒนาการจะเป็นสิ่งที่เราสามารถทำนายหรือคาดเดาได้ เพราะพัฒนาการของบุคคลมีความคงที่พอสมควร เราจึงสามารถคาดเดาได้ว่าเมื่อบุคคลใดจะมีพฤติกรรมเกิดขึ้นด้วยการคาดเดาเอาจากพฤติกรรมที่ถูกกำหนด โดยวุฒิภาวะทางกายและจิตใจตามลำดับธรรมชาติของวัยคงที่พอสมควร

10) ความสมดุลของพฤติกรรมต้องการเวลา มีพฤติกรรมหลายอย่างที่ผู้ใหญ่มักจะมองเห็นว่าเป็นปัญหา แต่โดยแท้จริงแล้วพฤติกรรมเหล่านั้นอาจไม่จัดอยู่ในพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น เด็กอายุ 3-4 ปีมักจะใช้การปฏิเสธ ซึ่งโดยธรรมชาติการปฏิเสธไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแต่เด็กจะปฏิเสธไปเช่นนั้นเอง

อรุณี หรดาล (2548) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กวัย 3-5 ปี ดังนี้

1) พัฒนาการด้านร่างกาย ในวัยนี้จะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเรื่องความสูงและน้ำหนัก กล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหว เช่น กล้ามเนื้อมือ กล้ามเนื้อเท้า ยังทำงานประสานกันได้ดีพอ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้อตา ทำให้เด็กยังไม่สามารถ

เขียนหนังสือได้ดี เด็กวัยนี้จะชอบการเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง มีความคล่องแคล่วว่องไวในการเดิน การวิ่ง การหยิบจับ การช่วยเหลือตนเอง สามารถควบคุมและบังคับการทรงตัวได้ดี ทำให้เด็กในวัยนี้พร้อมที่จะออกกำลังและเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ การสัมผัสหรือการใช้มือมีความละเอียดขึ้น

2) พัฒนาการด้านอารมณ์ – จิตใจ การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้เมื่อมีอารมณ์ใดๆจะแสดงออกอย่างเต็มที่ ไม่มีปิดบังซ่อนเร้น แต่จะเกิดเพียงชั่วครู่แล้วหายไป การที่เด็กเปลี่ยนอารมณ์ง่ายนั้นเป็นเพราะเด็กมีความสนใจในระยะสั้น ไม่สนใจอะไรนานเมื่อมีสิ่งที่น่าสนใจมากกว่าจะเปลี่ยนอารมณ์ไปตามสิ่งเหล่านั้น

3) พัฒนาการด้านสังคม เด็กวัยนี้จะเริ่มสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมครั้งแรกกับครอบครัวโดยมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อ แม่ และญาติพี่น้อง เมื่อโตขึ้นต้องเข้าโรงเรียน เด็กเริ่มเรียนรู้การติดต่อและมีสัมพันธ์กับบุคคลนอกครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเดียวกัน เด็กได้เรียนรู้การปรับตัวให้เข้าสังคมกับเด็กอื่นๆพร้อมกับรู้จักความร่วมมือกับการเล่นกับกลุ่มเพื่อน เจตคติและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กจะก่อขึ้นในวัยนี้และจะฝังแน่นยากที่จะเปลี่ยนแปลงในวัยต่อไป อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยนี้มี 2 ลักษณะ คือลักษณะแรกนั้นเป็นความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ และลักษณะที่สองเป็นความสัมพันธ์กับเด็กในวัยใกล้เคียงกัน

4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ความคิดของเด็กวัยนี้จะมีลักษณะที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น เด็กจะมีความคิดเพียงว่าทุกคนมองสิ่งต่างๆรอบตัวและรู้สึกต่อสิ่งต่างๆเหมือนตนเอง ความคิดของตนเองเป็นใหญ่ที่สุด เมื่ออายุ 4-5 ปี เด็กสามารถโต้ตอบหรือมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัว สามารถจำสิ่งต่างๆที่ได้กระทำซ้ำกันบ่อยๆ ได้ดี เรียนรู้สิ่งต่างๆได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ แก้ปัญหาจากการลองผิดลองถูก จากการรับรู้มากกว่าการใช้เหตุผล ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอย่างรวดเร็วตามอายุที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของพัฒนาการทางภาษา เด็กวัยนี้จะเป็นระยะเวลาของการพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว โดยมีการฝึกฝนการใช้ภาษาจากการทำกิจกรรมต่างๆในรูปของการพูดคุย การตอบคำถาม การเล่าเรื่อง การเล่านิทานและการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในสถานศึกษา เด็กปฐมวัยสามารถใช้ภาษาแทนความคิดของตน และใช้ภาษาในการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่นได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น พัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะพัฒนาการของเด็กทุกด้านมีความสำคัญเท่าเทียมกันและเด็กต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสภาพบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ดังนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจในตัวเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

การศึกษาทฤษฎีพัฒนาการเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจำเป็นจะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็ก ได้มีนักจิตวิทยาทำการศึกษาพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุไว้มากมาย ในที่นี้จะกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2552) ได้สรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ดังนี้

แนวคิดของอีริกสัน (Erikson) ได้ศึกษาความต้องการของมนุษย์ กล่าวว่า วัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น หากเด็กไม่พอใจในสภาพแวดล้อมรอบตัวจะทำให้เด็กขาดความสุข มองโลกในแง่ร้ายและขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งอีริกสันเน้นถึงการปฏิบัติตนของพ่อแม่ว่ามีผลต่อพัฒนาความเชื่อมั่น อารมณ์ และบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริกสัน 8 ขั้น ในที่นี้จะกล่าวถึงในช่วงปฐมวัย 3 ขั้น ดังนี้

- 1) ขั้นความไว้วางใจหรือความไม่ไว้วางใจ (Trust vs Mistrust) อายุ 0-2 ปี ในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้ที่จะไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจบุคคลหรือสภาพแวดล้อมถ้าเด็กได้รับความอบอุ่นเพียงพอจากการเลี้ยงดู
- 2) ขั้นความเป็นตัวของตัวเองหรือความอับอายสงสัยไม่แน่ใจ (Autonomy vs Shame and Doubt) อายุ 2-5 ปี ในวัยนี้เด็กจะเริ่มเรียนรู้ที่จะช่วยตัวเอง เด็กในวัยนี้จะช่างสงสัยและชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง การเลี้ยงดูเด็กก็เพียงแต่ไม่ให้เกิดอันตราย ไม่ควรบีบบังคับจนเกินไป ควรใช้วิธีการฝึกฝนแบบละมุนละม่อม โดยเฉพาะในเรื่องนิสัยเบื้องต้น
- 3) ขั้นความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกละอาย (Initiative vs Guilt) อายุ 4-7 ปี ในวัยนี้เด็กจะพัฒนาทักษะในการรับรู้ทางความคิด สติปัญญา และความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น เด็กจะเริ่มคิด เริ่มทำสิ่งใหม่ๆ และชอบถามคำถามบ่อยๆว่าอะไร ทำไม เป็นต้น ซึ่งพ่อแม่บางคนไม่เข้าใจอาจจะดุเอาได้ จนเด็กบางคนขาดความมั่นใจว่าจะทำผิด เพราะถูกผู้ใหญ่กล่าววามว่ามาแต่เด็ก ความรู้สึกละอายนี้จะไปสกัดกั้นความคิดของเด็กและจะติดตัวจนถึงวัยผู้ใหญ่

แนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการเรียนรู้และพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ซึ่งเพียเจต์ได้ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาเด็กเป็นขั้นๆ ตามลำดับอายุ เขาได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนี้

1) ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) อยู่ในช่วงแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี พฤติกรรมของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การเคลื่อนไหวเป็นส่วนใหญ่ เช่น การไขว่คว้า การมอง เด็กจะแสดงให้เห็นว่ามีพัฒนาการทางสติปัญญาด้วยการกระทำ เด็กสามารถแก้ปัญหาได้แม้ว่าจะไม่สามารถอธิบายได้ด้วยคำพูด การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองจะช่วยพัฒนาสติปัญญาและความคิด แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ยังคงอยู่เฉพาะสิ่งที่สามารถสัมผัสได้เท่านั้น

2) ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อยู่ในช่วง 2-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจท่าทางที่สื่อความหมายเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้นแต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์

มาสโลว์ (Maslow) ได้ศึกษาความต้องการของมนุษย์ โดยเชื่อว่านิสัยการปรับตัว บุคลิกภาพ รวมทั้งพฤติกรรมในการป้องกันตนเองของมนุษย์เกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมา บุคคลจะสามารถเผชิญกับสถานการณ์ในชีวิตได้ดี ควรมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ยืดหยุ่น เด็ดเดี่ยว ไม่หวาดหวั่นต่อสิ่งใดๆ สิ่งที่มาสโลว์มุ่งหวังในการพัฒนาบุคคลคือ การหาวิถีทางที่จะให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเป็นความสามารถและความต้องการขั้นสูงสุดของชีวิตมนุษย์ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนจะมีความต้องการในการแสวงหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการให้กับตนเอง ซึ่งความต้องการของมนุษย์มีหลายอย่าง ตั้งแต่ความต้องการขั้นพื้นฐานถึงความต้องการขั้นสูง แต่มนุษย์จะต้องมีการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานก่อนจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการขั้นอื่นๆต่อไปได้ ลักษณะความต้องการ ตามหลักของมาสโลว์ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางร่างกายเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต อันได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน การขับถ่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง บุคคลที่จะมีความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ซึ่งได้แก่ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากการคุกคาม ปราศจากความวิตกกังวล ตลอดจนการหลีกเลี่ยงอันตรายหรือความเจ็บปวดต่างๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ บุคคลมีความต้องการความรักและอยากให้ตนเป็นที่รัก และเป็นที่ยอมรับจากกลุ่ม โดยปกติแล้วบุคคลมักจะอยู่ร่วมกัน ดังนั้นจึงต้องการความรัก ต้องการมีส่วนร่วมในกลุ่มและให้การยอมรับตนเอง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มทำงาน เป็นต้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น คือความต้องการที่จะให้ผู้อื่นมายกย่องตนเป็นความปรารถนาที่ทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆขึ้นได้เป็นอันมาก

ขั้นที่ 5 ความต้องการที่จะบรรลุถึงความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง คือความต้องการสูงสุดของบุคคลที่จะต้องทำสิ่งต่างๆ ตามความเหมาะสมและความสามารถของตนเอง

1.3 การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

อรุณี หรดาล และคณะ (2555) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของพฤติกรรมในลักษณะที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน การเรียนรู้ของคนเรานั้นเกิดได้ 2 ทางด้วยกัน คือเกิดจากประสบการณ์ตรงและเกิดจากประสบการณ์ทางอ้อม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คนเราเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นกลไกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่หมายถึงการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของพฤติกรรมอย่างถาวรโดยเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ และประสบการณ์นั้นเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม การได้รับรู้เหตุการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจะมีผลทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงอย่างสังเกตเห็นได้ชัดเจน เรียกว่า การเรียนรู้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยที่สำคัญ

วรวรรณ เหมชะญาติ (2549) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ต่างๆที่บุคคลได้รับ

นภเนตร ธรรมบวร (2551) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของพฤติกรรมในลักษณะที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน การเรียนรู้ของคนเรานั้นเกิดได้ 2 ทาง คือ เกิดจากประสบการณ์ตรงและประสบการณ์ทางอ้อมจากกล่าวได้ว่าคนเราเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

จากที่กล่าวมา การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจากการฝึกฝน ฝึกหัด หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ พฤติกรรมนั้นๆจะมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญมากขึ้นเท่าไรนั้น ขึ้นอยู่กับการฝึกฝนหรือประสบการณ์ที่ผ่านมา นั่นคือการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตและวุฒิภาวะของบุคคล

1.4 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

นักจิตวิทยาได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งของมนุษย์และสัตว์ โดยศึกษาและสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ (2552) ได้สรุปทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

ธอร์นไดค์ ได้ทำการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง หรือทฤษฎีการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก โดยสรุปผลการทดลองได้ว่า การลองผิดลองถูกนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ จึงตั้งกฎการเรียนรู้ไว้ 3 กฎ คือ

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง ถ้าบุคคลมีความพร้อมที่จะเรียนรู้แล้วได้เรียน จะเกิดความพอใจ ถ้าบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้แล้วไม่ได้เรียนจะเกิดความรำคาญใจ ถ้าบุคคลไม่พร้อมที่จะเรียนรู้แล้วถูกบังคับให้เรียนจะเกิดความรำคาญใจ

2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง พฤติกรรมใดที่ได้ฝึกฝนหรือทำอยู่บ่อยๆย่อมเกิดความชำนาญ พฤติกรรมที่ไม่ได้ทำบ่อยๆ หรือทิ้งไปนานๆย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิม

3) กฎแห่งผล (Law of Effect) หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ทำแล้วเกิดความพอใจและนำความสำเร็จมาให้ก็จะทำซ้ำอีก ส่วนการกระทำใดๆที่ไม่ทำให้เกิดความพอใจก็จะเลิกทำพฤติกรรมนั้น หรือหลีกเลี่ยงไม่กระทำปฏิกิริยานั้นซ้ำอีก

พาฟลอฟ ได้ทำการศึกษาทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก โดยทำการทดลองกับสุนัขที่กำลังหิวโดยวางเงื่อนไขเป็น 3 ขั้นตอน สรุปว่าการทำให้สุนัขน้ำลายไหลเมื่อได้ยินเสียงกระดิ่ง ควบคู่ไปกับผงเนื้อหลายๆครั้ง ทำให้สุนัขมีการตอบสนองต่อเสียงกระดิ่งเช่นเดียวกับการตอบสนองกับผงเนื้อแสดงให้เห็นว่าสุนัขเกิดการเรียนรู้

บรูเนอร์ เชื่อว่า เมื่อใดที่บุคคลมีความอยากรู้อยากเห็น จะมีแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมสำรวจสิ่งแวดล้อม และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจนเกิดการค้นพบ โดยมีแนวคิดจากการสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองมีครูเป็นคนให้การสนับสนุนให้เด็กรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล อันจะ

นำไปสู่การค้นคว้า ทดลอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียน ได้
ค้นพบข้อเท็จจริงด้วยตนเอง

1.5 การเล่นเกมของเด็กปฐมวัย

1.5.1 ความหมายและความสำคัญของการเล่น

การเล่นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของเด็ก ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเล่นนั้นเป็นกิจกรรมที่ให้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเล่น ดังนี้

วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และ อารมย์ สุวรรณपाल (2555) ได้ให้ความหมายของการเล่นไว้ว่า การเล่น หมายถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน บันเทิงใจ เพลิดเพลินเป็นกิจกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายในมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดความพอใจมากกว่าจุดมุ่งหมายหรือผลที่จะได้รับ โดยเฉพาะการเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญสำหรับเด็กและมีส่วนของการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกๆด้าน

นภเนตร ธรรมบวร (2551) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมซึ่งเด็กมีส่วนร่วม เพราะเป็นความต้องการของตัวเด็กเอง ในวิธีการที่เด็กเป็นผู้กำหนด และเด็กจะใช้สมาธิทั้งหมดจดจ่ออยู่กับสิ่งที่เด็กกำลังทำในการเล่น เด็กจะไม่ใส่ใจกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในหลายๆครั้ง การเล่นของเด็กนั้นจะไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดที่แน่นอนตายตัว แต่เด็กจะใช้เวลาในการเล่นในการสำรวจผู้คนและสิ่งต่างๆรอบตัว

Lowenfeld (1986 อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2549) กล่าวว่า การเล่นเป็นการแสดงออกซึ่งจินตนาการที่เด็กมี ทำให้เด็กได้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อม อีกทั้งการเล่นยังเป็นการเตรียมตัวสำหรับเด็กในการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคต

Sayed และ Guerin (2000 อ้างถึงใน นภเนตร ธรรมบวร, 2551) กล่าวว่า การเล่นนั้นเป็นวิธีการที่สำคัญและเป็นพื้นฐานสำหรับเด็กเล็กในการเรียนรู้กับสิ่งรอบตัว การเล่นเป็นการกระทำที่ซับซ้อน สามารถแบ่งคำจำกัดความของการเล่นออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กขณะที่เด็กกำลังเล่น จะเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลของการเล่น

2. การเล่นหมายถึงผลจากการกระทำ วิธีการที่เด็กได้เรียนรู้จากโลกรอบตัว ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการกระทำนั้นๆ อาจเป็นวิธีการที่เด็กได้จากการเล่นหรือผลผลิตของการเล่น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การเล่นนั้นเป็นกระบวนการที่เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กเองที่ต้องการเรียนรู้ มีใจจดจ่ออยู่กับการกระทำนั้นโดยไม่เน้นที่ผลผลิตว่าจะออกมาอย่างไร กับผลของการกระทำที่ได้จากการเล่น ซึ่งอาจเป็นวิธีการหรือผลผลิตที่เด็กได้จากการเล่น

1.5.2 พัฒนาการทางการเล่น

Dockett และ Fler (1999) กล่าวถึง การเล่นของเด็กมีพัฒนาการเป็นลำดับขั้นต่างๆ และเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม จะสังเกตการเล่นของเด็กตามที่มีการสังเกต การเก็บข้อมูล และค้นคว้าของผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาพัฒนาการของการเล่นของเด็กไว้ ดังนี้

1) การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เป็นการเล่นของเด็กที่เริ่มรู้จักการเล่นจนถึงอายุราว 2 ปี ซึ่งการเล่นในระยะนี้เป็นการเล่นที่เด็กเล่นตามลำพังคนเดียว เพราะพัฒนาการทางภาษาของเด็กยังไม่อยู่ในขั้นที่จะสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้

2) การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) การเล่นในลักษณะนี้จะเริ่มต้นเมื่อเด็กอายุ 2 ปี โดยเด็กพอใจที่จะเล่นตามลำพัง แต่มีผู้อื่นหรือเด็กอื่นที่เล่นอยู่ข้าง

3) การเล่น โดยมีผู้อื่นเป็นส่วนประกอบ (Complementary Play) เมื่อเด็กอายุ 3 ปีเด็กเริ่มสนใจที่จะเล่นกับเด็กอื่น 2-3 คน แต่กิจกรรมและกลุ่มมักจะเปลี่ยนบ่อย ๆ ซึ่งก็เชล กล่าวไว้ว่า ในช่วงนี้การเล่นสมมติและจินตนาการจะเริ่มเข้ามามีบทบาทในการเล่นของเด็กเมื่อเด็กอายุ 4 ปี จะเริ่มเล่นเป็นกลุ่มที่มีเพศเดียวกันประมาณ 2-3 คน แต่เด็กยังไม่สามารถจะปรับตัวและมีส่วนร่วมกับกลุ่มได้ เด็กมักจะแสดงตัวว่าเป็นหัวหน้าคนอื่น และผู้อื่นเป็นส่วนประกอบกิจกรรมการเล่นช่วงนี้จะเป็นกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเด็กจะรู้สึกเล่นในทางสร้างสรรค์และรู้จักใช้เครื่องแต่งกายในการเล่นบทบาทสมมติ

4) การเล่นเป็นกลุ่ม (Group Play หรือ Cooperative Play) การเล่นในช่วงนี้เริ่มเมื่อเด็กอายุ 5 ขวบ โดยเด็กจะเริ่มเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ แต่กับเพื่อนจำนวน 2-5 คน เด็กจะเริ่มรู้จักบทบาท การรวมกลุ่มมากขึ้น เช่น รู้จักขอร้อง บอกกล่าว การเล่นสมมติแสดงออกในทางสร้างสรรค์มากขึ้น

Frost, Wortham และ Reif (2008 อ้างถึงใน ญัฐวรดา มณีรัตน์และ พิทยาภรณ์ สิงหทานตพงษ์, 2554) กล่าวถึงการเล่นของเด็กปฐมวัยว่าเป็นการบูรณาการธรรมชาติของการเล่น เนื่องจากเด็กได้พัฒนาทักษะด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญามาถึงระดับหนึ่ง จนกระทั่งสามารถนำทักษะเหล่านั้นมาใช้ในการเล่น โดยสะท้อนความโดดเด่นในทักษะนั้นๆออกมาในการเป็นผู้นำในการเล่น เช่น เด็กที่มีทักษะทางสังคมที่มั่นคงกลายเป็นผู้นำทางการเล่นสมมติเชิงสังคม หรือเด็กที่มีทักษะทางร่างกายดี สามารถใช้ร่างกายเคลื่อนไหวในการเล่นสมมติได้ดี การเล่นมี 2 ลักษณะที่สำคัญ คือ การเล่นเชิงสติปัญญาและการเล่นเชิงสังคม ดังนี้

1) การเล่นเชิงสติปัญญา (Cognitive Play) สะท้อนถึงอายุของเด็ก ความคิดรวบยอด ด้านความเข้าใจ และประสบการณ์เบื้องหลังของเด็ก การเล่นเชิงสติปัญญามีการแบ่งเป็นหมวดการเล่นดังนี้

1.1) การเล่นตามหน้าที่ (Functional Play) เป็นการเล่นของเด็กวัยแรกเกิดถึง 2 ปี มีลักษณะคือ ความง่าย ความเพลิดเพลิน เป็นการเคลื่อนไหวซ้ำๆกับสิ่งของ ผู้คน และภาษา

1.2) การเล่นสร้าง (Constructive Play) เป็นการเล่นที่มักพบในเด็กวัยอนุบาล เป็นการที่เด็กสร้างบางสิ่งบางอย่างตามที่ได้วางแผนไว้ก่อน และเด็กสนใจผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

1.3) การเล่นสมมติ (Dramatic play) มักพบในเด็กวัย 2 ปีเป็นต้นไปและมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ การเล่นสมมติสะท้อนพัฒนาการและความสามารถทางด้านจิตใจของเด็ก ในการสมมติสิ่งของ การกระทำ หรือคำพูดแทนบางสิ่งหรือบางคนสนใจเรื่องบทบาททางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการแสดงออกในหลายรูปแบบทั้งการเลียนแบบ การใช้จินตนาการ การแสดงบทบาท การเล่นละคร เด็กมีการวางแผนทั้งความคิดและคำพูด เพื่อแสดงออกซึ่งการกระทำ บทบาทและการเปลี่ยนผ่านสิ่งของต่างๆและการกระทำเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้สึกและความคิดของตนเอง

1.4) การเล่นสมมติเชิงสังคม (Social Dramatic Play) เมื่อการเล่นสมมติมีเด็กมารวมเล่นกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปและมีการสื่อสารกันด้วยคำพูดเกี่ยวกับการเล่น เป็นฉากเป็นตอนถือเป็นการเล่นสมมติเชิงสังคม เพราะมีจุดเริ่มต้นมาจากตัวเด็กแทนที่จะเป็นสิ่งที่ถือเป็นเรื่องการฝึกการเล่นขั้นสูง ในระหว่างเล่น เด็กมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด เพื่อมีส่วนร่วม

เกี่ยวกับลำดับและแก่นเรื่องในการเล่น เด็กสามารถเป็นนักแสดงและผู้สังเกตการณ์ได้พร้อมกัน การที่เด็กมีโอกาสได้เล่นในลักษณะนี้ซ้ำๆ ถือเป็นการพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะในเรื่องความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน การเล่นสมมติเชิงสังคมมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับความสามารถทางสติปัญญาและทางสังคมของเด็ก

1.5) การเล่นอย่างมีกติกา (Games with Rules) มักพบในเด็กวัยเรียน เป็นการเตรียมกฎเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมการเล่นที่เป็นที่ยอมรับ เช่น การเล่นบอร์ดเกม เกมไพ่ การเล่นกลาแจ๊จ อย่างการเตะลูกบอล เพราะเด็กวัยเรียนมีความคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางสังคมมากขึ้นเด็กจึงสามารถทำตามกฎกติกาและสามารถเจรจากับเพื่อนได้ การเล่นลักษณะนี้ ช่วยส่งเสริมการทำงานประสานกันของร่างกาย และขัดเกลาทักษะทางภาษา และสังคมให้ดีขึ้นสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือกันและการแข่งขัน

2) การเล่นเชิงสังคม (Social Play) ถือเป็นความสามารถของเด็กในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กปฐมวัยและแยกหมวดหมู่ของการเล่นเชิงสังคมไว้ 6 ลักษณะ โดย 2 ลักษณะแรกไม่ถือเป็นการเล่น ดังนี้

2.1) การไม่เล่น (Unoccupied Behavior) เด็กไม่ได้เล่น แต่ดูการทำกิจกรรมของคนอื่น หรือเล่นกับร่างกายตนเอง ลูกนั่งเก้าอี้ เดินไปอย่างไร้จุดหมาย มองไปรอบห้อง

2.2) การเป็นผู้ชม (Onlooker) เด็กใช้เวลาทั้งหมดไปกับการมองและสังเกตการณ์เด็กคนอื่นๆ เล่น ถามคำถาม คุยกับเด็กคนอื่นๆ อยู่ห่างๆ ให้ข้อเสนอแนะแต่ไม่ได้เข้าไปเล่น ต่างจากการไม่เล่นตรงที่เด็กสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการพูดอยู่ห่างๆ เด็กคนอื่นที่เล่นอยู่

2.3) การเล่นคนเดียว (Solitary Play) เด็กเล่นคนเดียวกับของเล่นและไม่พยายามเข้าไปเกี่ยวข้องกับเด็กคนอื่นเลย เด็กเล่นของเล่นในแบบของตนเองและมีเป้าหมายเดียว

2.4) การเล่นคู่ขนาน (Parallel Play) เด็กนั่งเล่นใกล้กับเพื่อนเล่นของเล่นที่คล้ายกัน แต่เล่นในแบบของตนเอง ไม่มีการแบ่งของเล่น เด็กเล่นข้างๆ กันแต่ไม่ได้เล่นด้วยกัน

2.5) การเล่นร่วมกัน (Associative Play) เด็กเล่นกับเพื่อนในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน มีการจัดการเล่นเกิดขึ้นบ้าง มีการสนทนากัน เช่น การถามคำถามหรือการขอยืมของเล่น บางครั้งมีความพยายามควบคุมเพื่อนให้มีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในการเล่น

2.6) การเล่นแบบร่วมมือ (Cooperative Play) เด็กเล่นกันเป็นกลุ่มโดยมีการจัดการเพื่อเป้าหมายในการเล่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างผลงาน หรือเล่นสถานการณ์สมมติ หรือเล่นเกม เป้าหมายในการเล่นเกี่ยวข้องกับการแบ่งงาน การรับบทบาท การจัดการกิจกรรม

สรุปลักษณะการเล่นของเด็กปฐมวัย คือ การเล่นเชิงสติปัญญา ประกอบด้วยการเล่นตามหน้าที่ การเล่นสร้าง การเล่นสมมติ และการเล่นอย่างมีกติกาสวนการเล่นเชิงสังคมประกอบด้วย การเล่นคนเดียว การเล่นคู่ขนาน การเล่นร่วมกันและการเล่นแบบร่วมมือ ส่วนการเล่นไม่เล่นและการเป็นผู้ชมไม่ถือว่าเป็นการเล่นเช่นเดียวกัน เพราะการเล่นเปรียบเสมือนการเรียนรู้และสะสมประสบการณ์ของเด็กวัยนี้

1.5.3 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเล่น

Linder (2002) กล่าวถึงทฤษฎีการเล่นออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1) ทฤษฎีการเล่นแบบคลาสสิก (Classical Theories of Play) ทฤษฎีการเล่นคลาสสิกเริ่มต้นระหว่างศตวรรษที่ 19 ถึง ศตวรรษที่ 20 ได้แก่

1.1) ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าอินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ได้แก่ การทำงาน หรือเพื่อประกอบกิจกรรมที่ไม่มีเป้าหมายซึ่งหมายถึงการเล่น ดังนั้นการเล่นจะเกิดขึ้นได้เมื่ออินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการทำงานแล้ว

1.2) ทฤษฎีนั้นหนนาการหรือการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) มีแนวคิดว่าการเล่นเป็นการสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์

1.3) ทฤษฎีการกระทำซ้ำ (Recapitulation Theory) ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าการเล่นของมนุษย์ เช่น การเล่นดิน เล่นทรายของเด็กนั้นเลียนแบบมาจากบรรพบุรุษ เป็นต้น แต่ทฤษฎีนี้ไม่สามารถอธิบายรูปแบบการเล่นใหม่ๆ ของเด็กเล่น การเล่นตุ๊กตา เป็นต้น

1.4) ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinet Theory) หรือเรียกอีกชื่อว่าทฤษฎีฝึกหัด (The Pre-exercise Theory) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นการเตรียมรับบทบาทต่อไปในอนาคต

2) ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play) ได้แก่

2.1) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ กล่าวว่า ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติ การเล่นของเด็กนั้นเริ่มจากการสังเกตของฟรอยด์ (Freud) โดยกล่าวว่า การเล่นเกิดจากความต้องการความพึงพอใจ และการที่เด็กจะบรรลุถึงความพอใจนั้น จะต้องสนองด้วยการเล่น เช่น การที่เด็กเล่นเป็นมนุษย์อวกาศ นักแข่งรถ พยาบาล หรือแม่ ก็เพื่อนที่จะแสดงออกถึงความต้องการที่ทำให้ตนเองมีความพึงพอใจมากขึ้น นอกจากนี้ ฟรอยด์ยังมองเห็นว่า การเล่นมีคุณค่าอย่างมากในแง่ของการบำบัด เพราะการเล่นสามารถลดความไม่พึงพอใจ อันเกิดจากประสบการณ์ได้ ต่อมา อีริกสัน (Erikson) ได้ขยายทฤษฎีนี้โดยอธิบายการเล่นของเด็กเพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งได้อธิบายการเล่นของเด็กกว่าเป็นพัฒนาการตามขั้นตอน เด็กจะเข้าใจโลกที่เขาอยู่โดยการพบสิ่งใหม่ๆ ที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และได้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ขั้นคือ

ขั้นที่ 1 การเล่นเกี่ยวกับตัวเอง (Autocosmic) การเล่นชนิดนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยศูนย์กลางการเล่นอยู่ที่ตัวเด็กเอง ในระยะแรกเราอาจจะไม่ได้คิดว่าสิ่งที่เด็กทำนั้นเป็นการเล่น เพราะการเล่นของเด็กในระยะนี้เริ่มโดยการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายซ้ำ รวมทั้งส่งเสียงซ้ำๆ อยู่ตลอดเวลาต่อมาเมื่อทารกจะมุ่งความสนใจในการเล่นออกไปที่คนอื่นหรือของสิ่งอื่น เช่น การเล่นเสียงระดับต่างๆ เพื่อดูการสนองตอบของแม่ หรือสำรวจร่างกาย หน้าตาของแม่ด้วยมือ เป็นต้น การเล่นเกี่ยวกับตนเองนี้เป็นการเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของโลกที่เขาอยู่

ขั้นที่ 2 การเล่นในโลกเล็กๆ ของเด็ก (Microsphere) คือ เด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่างๆ รอบตัวเด็ก ซึ่งการเล่นในโลกเล็กๆ ของเด็กนี้จะเป็นการช่วยให้เด็กได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อมที่มีกฎเกณฑ์บางอย่างที่เด็กต้องเรียนรู้ เช่น สิ่งของนั้นอาจแตกสลายสูญหายไปได้ หรือ เป็นสิ่งของของคนอื่น อีกทั้งอาจถูกควบคุมจากผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น เด็กโต หรือผู้ใหญ่ ถ้าเด็กยังไม่สามารถเรียนรู้โลกเล็กๆ ของเขาได้แล้วก็จะทำให้เด็กกลับไปสู่การเล่นในช่วงแรก คือ การเล่นเกี่ยวกับตนเอง

ขั้นที่ 3 การเล่นในสังคม (Macrosphere) เป็นช่วงอายุที่จะเข้าสู่วัยเรียน เด็กเริ่มเข้าสู่สังคมที่กว้างขวางขึ้น รู้จักแบ่งปันของเล่นกับผู้อื่น ขั้นตอนนี้เป็นสุดท้ายของพัฒนาการการเล่น แต่ความสำเร็จของพัฒนาการขั้นนี้เป็นผลเนื่องมาจากความสำเร็จในพัฒนาการของสองขั้นแรก ในขั้นนี้เด็กจะเรียนรู้ว่า เมื่อใดที่เขาจะเล่นคนเดียว และเมื่อใดเขาจะเล่นเป็นกลุ่ม

2.2) ทฤษฎีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Cognitive-Developmental Theory) โดยเพียเจต์ได้วิเคราะห์และแบ่งพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจของเด็กเป็นลำดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเล่นที่ใช้ประสาทสัมผัส (Sensorimotor Play) การเล่น ในขั้นนี้เด็กมีพฤติกรรมในลักษณะเป็นการสำรวจ จับต้องวัตถุนับว่าเป็นการฝึกเล่น และพัฒนาการการเล่นควบคู่กันไปกับพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นการแก้ปัญหาด้วยการกระทำ ซึ่งการเล่นในขั้นนี้จะยุติลงเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 2 ขวบ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเล่นเกี่ยวกับสร้าง (Constructive Play) การเล่นในขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 1 ปี 5 เดือน - 2 ปี เป็นการเล่นที่มีวัตถุประสงค์ที่ไม่มีขอบเขตจำกัด เด็กจะเล่นด้วยความพอใจมากกว่าจะคำนึงถึงความจริงหรือมาตรฐานต่างๆ ของสังคม เมื่อเด็กเริ่มรับรู้การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากการเล่นซ้ำๆ กัน เด็กจะเริ่มจำลักษณะของการเล่นนั้นและการเล่นในขั้นนี้จะพัฒนาไปสู่การเล่นที่ใช้สัญลักษณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Play) การเล่นขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กอายุ 2 ขวบขึ้นไป และสามารถพัฒนาได้เต็มที่เมื่อเด็กอายุ 3-4 ปี การเล่นนี้เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเด็กสามารถจำแนกและสมมติสิ่งของเครื่องเล่นต่างๆ ที่ไม่มีอยู่ในที่นั้นได้ เช่น สมมติให้ผ้าที่พับไว้เป็นทารก สมมติว่ามีขนมมาป้อนตุ๊กตา เป็นต้น และลักษณะการเล่นที่เป็นส่วนหนึ่งของการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ที่นับว่าเป็นพัฒนาขั้นสูงสุด คือ การแสดงละครสมมติ (Socio-Dramatic Play) การเล่นแบบนี้จะเริ่มจากคำว่า “เราสมมติเป็น.... ดีกว่า” การแสดงออกนี้เป็นการแสดงออกอย่างอิสระถึงการรับรู้ทางสังคมของเด็กโดยการแสดงบทบาทของผู้อื่นและแสดงความรู้สึกต่อสังคมของเด็ก

2.3) ทฤษฎีทางวัฒนธรรมและสังคม (Sociocultural Theory)

Dockette และ Fler (1999) กล่าวว่า ในการเล่นทุกอย่างของเด็กนั้น

จะนับว่าเป็นการเล่นทางสังคม เพราะในการเล่นนั้นจะมีการรวมบทบาทและกฎเกณฑ์ของสังคมเข้าไว้ด้วย ที่แม้ว่าเด็กจะเล่นคนเดียวก็ยังนับว่าเป็นการเล่นเชิงสังคมไม่ใช่เพราะวุฒิภาวะยังน้อย สอดคล้องกับไวโกตสกี (Vygotsky) ว่าการปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสังคมนั้นเป็นการเลียนแบบสิ่งแวดล้อมรอบข้าง บุคคลรอบข้าง เด็กจะสังเกตพฤติกรรมและฟังคำพูดของพ่อแม่ที่มีบทบาทที่ต่างกันจะทำให้เด็กได้เรียนรู้จากความแตกต่างทั้งด้านภาษาและบทบาทซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจภายในตนเองและสามารถควบคุมกระบวนการคิดของตนเองได้ตามลำดับ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางการเล่นที่กล่าวมาแล้วนั้นสรุปได้ว่า การเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กเพื่อตอบสนองความต้องการความพึงพอใจของตน เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการเล่นอย่างเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากการเล่นเกี่ยวกับตัวเองแล้วจึงนำไปสู่การเล่นกับของเล่นและวัตถุต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมตลอดจนสามารถพัฒนาไปถึงขั้นการเล่นที่ใช้สัญลักษณ์ เด็กสามารถนำผลการเรียนรู้ที่ได้รับมาปรับใช้การแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ดังนั้นการเล่นจึงช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านของการคิด

2. การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมเป็นสถานที่ที่เด็กได้แสดงออกถึงความสนใจ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ ปัญหา รวมถึงความวิตกกังวลของตนเอง ด้วยเหตุนี้สภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยจึงหมายรวมถึงสภาวะทุกอย่างซึ่งส่งผลต่อผู้คนที่อาศัยในสถานที่นั้นๆ สภาพแวดล้อมแต่ละแห่งจะมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวขณะเดียวกันก็ไม่มีสภาพแวดล้อมใดที่จะสมบูรณ์แบบสำหรับเด็กทุกคน โรงเรียนแต่ละแห่งจะมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ให้คุณค่าสำหรับตัวเด็ก

สภาพแวดล้อม ตามความหมายของพจนานุกรมภาษาอังกฤษ (Allen, 1990 อ้างถึงใน นภเนตร ธรรมบวร, 2551) หมายถึงสภาวะซึ่งมนุษย์อาศัยอยู่ หรือทำงานโดยทั่วไปแล้ว เมื่อกล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาปฐมวัยมักหมายรวมถึงสภาพภายในชั้นเรียน เช่น มุมต่าง ๆ ได้แก่ มุมศิลปะ มุมบทบาทสมมติ มุมช่างไม้ มุมภาษา มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมดนตรี มุมคอมพิวเตอร์ รวมถึงมุมน้ำและมุมทราย เป็นต้น และรวมถึงสภาพภายนอกชั้นเรียน

วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และ อารมณ สุวรรณपाल (2555) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กปฐมวัยจะทำกิจกรรมต่างๆที่จัดไว้ในห้องเรียนที่ทำให้เกิดประสบการณ์สำคัญ โดยสภาพแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการจัดพื้นที่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การกำหนดพื้นที่หรือบริเวณรอบตัวเด็กให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาการ และความต้องการของเด็ก ซึ่งความสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กมีผลเกิดจากสภาพแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้เกิดประสบการณ์สำคัญต่อตัวเด็กเอง โดยการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกันและเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่ถูกกำหนดไว้อย่างเหมาะสม

2.2 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ มีนักปรัชญาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมหรือพื้นที่การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ ดังนี้

Froebel (1973 อ้างถึงใน นภเนตร ธรรมบวร, 2551) กล่าวว่า เด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายใน เด็กจึงควรได้ทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนควรมีลักษณะคล้ายบ้านเพื่อสร้างความอบอุ่นและให้เด็กฝึกรู้จักการสังเกต ค้นหาความจริงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ

Piaget (1966 อ้างถึงใน Ellis, 1973) มีความเห็นว่า เด็กถือตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงรู้จักการรับมากกว่าการให้ การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมอื่นๆทำให้เด็กลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลงได้ จึงควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยหรือกระตุ้นความคิดให้เด็กได้เรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถเพื่อให้เขาได้มีประสบการณ์เดิมอย่างเพียงพอที่จะเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาในขั้นต่อไป

Decker และ Decker (2005) เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมเป็นตัวสื่อสารที่ดีสำหรับเด็ก เพราะการเรียนรู้ในทุกๆก้าวของเด็กล้วนมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวประกอบ ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี จะทำให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2554) กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ควรจัดให้เป็นที่เล่น ที่เรียน และที่พักผ่อนของเด็กได้ด้วย เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและตามความต้องการของเด็ก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยครูจะต้องเตรียมอุปกรณ์ที่น่าสนใจไว้อย่างหลากหลาย อาจวางไว้ในบริเวณซึ่งเด็กสามารถเลือกหยิบออกมาเล่น ศึกษาค้นคว้าประสบการณ์ได้เต็มที่

สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กเรียนรู้จากสิ่งต่างๆรอบตัว เมื่อเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีพัฒนาการที่ดีตามไปด้วย และยังเป็นการส่งเสริมความสามารถของเด็กให้พัฒนาศักยภาพของเด็กได้อย่างเต็มที่

2.3 การจัดสภาพแวดล้อม

กรมวิชาการ (2540) ได้กำหนดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เด็กจะต้องได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น บรรยากาศผ่อนคลาย ได้ออกกำลังกายและพักผ่อนมีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยและให้โอกาสกับเด็กได้เลือกเล่นเรียนรู้ด้วยตนเอง

เยาวพา เดชะคุปต์ (2549) ได้กล่าวถึง การจัดชั้นเรียนของเด็กเล็กควรให้มีสภาพที่เป็นทั้งบ้านและที่เรียนของเด็ก ทั้งเปรียบเสมือนเป็นโลกของเด็ก ครูเปรียบเสมือนสมาชิกคนหนึ่งในบ้าน ที่ทำหน้าที่สั่งสอน อบรม ดูแล เลี้ยงเด็ก เพื่อให้เด็กมีความสุข สนุก สะดวกสบาย ตามความต้องการของเด็กได้เล่น ได้ทำงาน และอยู่รวมกันกับเพื่อนวัยเดียวกันและให้เด็กได้มีประสบการณ์เรียนรู้สิ่งต่างๆตามวัย

จากการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลของนักวิชาการต่างๆ ได้กำหนดการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนไว้ ดังนี้

Gestwicki (1999) กล่าวถึงขอบเขตของสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับวัยอนุบาล จะช่วยส่งเสริมประสบการณ์ที่ต่างกันขึ้นอยู่กับการจัดการพื้นที่และอุปกรณ์ เวลา และความแตกต่างของการเรียนรู้ในแต่ละบุคคล และสะท้อนออกมา ดังนั้นในการจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพสำหรับเด็กวัยอนุบาลจึง มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) ความนุ่มนวล-ความแข็ง (Softness/Hardness) ความนุ่มนวลสามารถจัดได้โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์หรือกิจกรรมที่มีความนุ่มนวลหรือยืดหยุ่นต่อการสัมผัส เช่น การวาดภาพด้วยนิ้วมือ การเล่นเกมแปรงโตว์/ดินน้ำมัน หมอน พื้นที่เล่นน้ำเล่นทราย เป็นต้น วัสดุที่มีความแข็งในสภาพแวดล้อมก็เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ เช่น เครื่องเล่นสนาม วัสดุที่ทำด้วยไม้

2) การเปิด-การปิด (Open/Closed) การเปิดที่หมายถึงวัสดุที่สามารถใช้งานได้หลายวิธีและไม่จำกัดว่าจะถูกหรือผิดในการใช้ เช่น ทราย บล็อก เศษผ้า เป็นต้น โดยการใช้วัสดุที่สามารถใช้งานได้หลากหลายรูปแบบจะสามารถช่วยให้เด็กได้เลือกในกิจกรรมที่ตนเองสนใจ การปิด หมายถึง อุปกรณ์ที่มีวิธีการใช้เพียงอย่างเดียวและเป็นคำตอบที่ถูกต้อง เช่น ภาพตัดต่อ หรือ อุปกรณ์ของมอนเตสซอรี เป็นต้น เพราะกิจกรรมที่ใช้วัสดุอุปกรณ์แบบปิดอาจทำให้เด็กเกิดความเบื่อหน่ายได้ กิจกรรมที่ใช้วัสดุแบบปิดจึงเหมาะสมกับกิจกรรมที่เด็กได้ทำตามลำพัง

3) ความง่าย-ความซับซ้อน (Simple/Complex) ในการเล่นของเด็กนั้นเรามักพบว่าการเล่นที่มีความซับซ้อนจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากกว่าการเล่นที่ง่าย ในการเล่นที่มีความง่ายมักจะมีเพียงมิติเดียว เช่น การเล่นเกมชิงช้า การขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น ส่วนการเล่นที่มีความซับซ้อนนั้นมักจะประกอบด้วยวัสดุสองชิ้นขึ้นไปมาประกอบกัน เช่น การเพิ่มอุปกรณ์ในการเล่น แปรงโตว์ให้มีอุปกรณ์ที่หลากหลาย อาทิ ไม้ปั่นแป้ง กรรไกร แม่พิมพ์ เป็นต้น

4) การรวม-การแยก (Intrusion/Seclusion) สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนจะมีมิติของการรวมและการแยก คือทุกห้องจะมีการใช้ร่วมกันในระหว่างเด็กทุกคน และการทำงานตามลำพัง ครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดพื้นที่สำหรับการทำงานอย่างอิสระตามลำพังด้วย

5) การเคลื่อนไหวมาก-การเคลื่อนไหวน้อย (High Mobility/Low Mobility) การเคลื่อนไหวมีความจำเป็นในการพิจารณาในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว ในกิจกรรมที่ใช้การเคลื่อนไหวมากจำเป็นจะต้องใช้พื้นที่และวัสดุ อุปกรณ์ที่ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เช่น การวิ่ง การปีนป่ายและการขี่จักรยานสามล้อ เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่เคลื่อนไหวน้อยมักเป็นกิจกรรมกิจกรรมที่เด็กจำเป็นต้องนั่งนิ่งๆ เช่น การฟังนิทาน การเล่นเกมภาพตัดต่อ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสมดุลของทั้งสองกิจกรรม

6) ความเสี่ยง-ความปลอดภัย (Risk/Safety) ความจำเป็นของความเสี่ยง และความปลอดภัยในการจัดสภาพแวดล้อม ต้องมองถึงความสำคัญของการป้องกันเด็กจากอันตราย

ต่างๆและการสอนเรื่องความปลอดภัยในชั้นเรียน เช่น การไม่เล่นของมีคม แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มองข้ามที่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสให้เด็กได้มีความเสี่ยงในการทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ การปีนป่าย การกระโดด และการเล่นชิงช้า เป็นต้น เพราะการสอนให้เด็กได้ทดลองทำในสิ่งที่ท้าทายด้วยความระมัดระวังนั้นแตกต่างจากการห้าม

7) กิจกรรมกลุ่ม-กิจกรรมรายบุคคล (Large Group/Individual) ในการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัยครูต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการจัดกิจกรรมกลุ่มและกิจกรรมรายบุคคล ประสบการณ์กลุ่มใหญ่ เช่น การที่เด็กฟังนิทานเป็นกลุ่มใหญ่ร่วมกับเพื่อน ประสบการณ์รายบุคคล

วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และ อารมณ สุวรรณपाल (2555) กล่าวถึงการจัดพื้นที่ห้องได้แก่การจัดมุมประสบการณ์ โดยเริ่มจากการกำหนดมุมประสบการณ์ที่ต้องการ จากนั้นร่างแผนผังและมุมที่กำหนด ออกแบบรายละเอียดของมุมแต่ละมุมและความสัมพันธ์ของมุม เมื่อได้ตามที่ต้องการแล้วจึงจัดมุมตามที่ออกแบบไว้ โดยแสดงขอบเขตของมุมแต่ละมุมที่ชัดเจน โดยแบ่งการจัดพื้นที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนไว้ดังนี้

1) การจัดบริเวณภายในห้องเรียน ได้แก่ บริเวณใน 5 ลักษณะ คือ

1.1) บริเวณการทำกิจกรรมรายบุคคล บริเวณทำกิจกรรมกลุ่ม และบริเวณที่ทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ บริเวณนี้จะเป็นพื้นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมและปรับให้เหมาะสมกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวันตามความสนใจของเด็กได้

1.2) บริเวณการจัดแสดงสำหรับแสดงผลการเรียนรู้และการปฏิบัติของเด็ก เช่น มุมการแสดงผลงาน ป้ายนิเทศ ฯลฯ โดยจัดแสดงให้เด็กได้มองเห็นและรับรู้การปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและเพื่อน

1.3) บริเวณสำหรับเก็บผลงานสำหรับงานของเด็กแต่ละคน เช่น กล่องเก็บผลงานรายบุคคล แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

1.4) ที่เก็บของสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วยที่เก็บของที่เด็กเป็นผู้ใช้และที่เก็บของที่ครูเป็นผู้ใช้ โดยจัดอย่างเป็นระบบสะดวกในการหยิบใช้และเก็บเข้าที่

1.5) บริเวณสำหรับครู เป็นบริเวณที่ครูเตรียมกิจกรรมต่างๆอาจจะใช้พื้นที่ไม่มากและอยู่ในบริเวณที่มองเห็นได้อย่างทั่วถึง

2) การจัดการจราจร เป็นการจัจัดวิธีการและช่องทางในการเคลื่อนที่เข้าสู่การทำกิจกรรมต่างๆ อย่างสะดวกและเป็นระบบโดยเริ่มด้วยการกำหนดรายการกิจกรรมต่างๆตลอดทั้งวันที่เรียงลำดับก่อนหลังแล้วกำหนดร่างแผนผังการจัดบริเวณ การเข้า-ออก ของกิจกรรมต่างๆ และแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ จากนั้นกำหนดเส้นทางจราจร จากทางเข้าห้องไปสู่บริเวณต่างๆ จนถึงทางออกจากห้องที่สะดวก นอกจากนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงทางจราจรของครูที่จะเข้าจุดต่างๆของห้องได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โดยไม่รบกวนกิจกรรมของเด็ก

3) การจัดวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่

3.1) วัสดุอุปกรณ์ของใช้ ซึ่งเป็นวัสดุอุปกรณ์ของใช้ที่จำเป็นในห้องเรียน เพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้เด็ก ตู้และชั้นเก็บของกระดานดำและแผ่นป้าย ที่แขวนเครื่องใช้ เสื้อ กระเป๋า อ่างล้างมือ โต๊ะ เก้าอี้ครู ตู้สำหรับเก็บของใช้สำหรับครู ของใช้ประจำห้องที่จำเป็นอื่นๆ ซึ่งของใช้เหล่านี้ให้มีเท่าที่จำเป็น สะดวกในการใช้งาน แข็งแรงและปลอดภัย สามารถเคลื่อนย้ายได้เมื่อต้องการ

3.2) วัสดุของเล่น ประกอบด้วยของเล่นประจำมุมประสบการณ์ที่จัดไว้ให้มองเห็นง่าย หยิบใช้และเก็บโดยสะดวก ส่วนวัสดุของเล่นอีกประเภทหนึ่งคือ วัสดุประกอบการทำกิจกรรม ที่เป็นวัสดุสิ้นเปลือง ให้เก็บไว้ในภาชนะที่หยิบใช้ง่าย มองเห็นและวางไว้อย่างเป็นระบบ ส่วนวัสดุเครื่องใช้สำนักงานให้จัดวางไว้ที่โต๊ะเตี้ยๆใกล้บริเวณทำงานประจำเพื่อสะดวกในการใช้ และทำความสะอาด ส่วนของใช้ที่ครูเป็นผู้ใช้หรือของใช้ที่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังให้เก็บไว้ในที่วางของครูอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกในการหยิบใช้

4) การจัดบริเวณภายนอกห้องเรียน ได้แก่

4.1) บริเวณโดยรอบของสถานศึกษา โดยแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนชัดเจน และมีบริเวณเนื้อที่ในแต่ละส่วนเพียงพอต่อการใช้งาน ทั้งในส่วนที่เป็นอาคาร พื้นที่การเล่นในร่มและเล่นกลางแจ้ง โดยควรมีที่ว่างไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของเนื้อที่ทั้งหมด การจัดบริเวณเพื่อตอบสนองการจัดกิจกรรมที่กำหนดให้สะดวกและปลอดภัย ทั้งกลางแจ้งและในร่ม การจัดบริเวณให้สวยงามร่มรื่นทำให้เกิดบรรยากาศที่ดี การจัดให้มีทางเชื่อมระหว่างบริเวณและส่วนต่างๆภายในสถานศึกษา การจัดบริเวณทางเดินที่สะดวกปลอดภัย

4.2) การจัดสนามและเครื่องเล่นสนาม ควรจัดให้มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย มีขนาดพอเหมาะแก่กับจำนวนเด็ก พื้นสนามควรมีพื้นหน้าที่ปูด้วยวัสดุนุ่ม เช่น หญ้า พื้น

สนามจะต้องเรียบไม่มีหลุมบ่อ แบ่งส่วนบริเวณสนามให้ชัดเจนต่อกิจกรรมต่างๆ ปลุกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงา จัดทางเดินเข้า-ออก จากส่วนการเล่นและกิจกรรมต่างๆของเด็ก จัดวางเครื่องเล่นสนามที่มีแบบแผนที่สะดวก ปลอดภัยในการเล่น และไม่รบกวนหรือถูกรบกวนจากการเล่นหรือกิจกรรมอื่น

วรวรรณ เหมชะญาติ (2549) กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พื้นที่ส่วนใหญ่จำเป็นต้องเอื้อต่อการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด เช่น พื้นที่สำหรับการศึกษาสำรวจและค้นคว้า พื้นที่สำหรับการวาดฝันและจินตนาการ พื้นที่สำหรับการค้นหาอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง พื้นที่สำหรับการแสดงผลงานและความสำเร็จ ดังนั้นพื้นที่เหล่านี้จึงควรจัดสรรให้กับเด็กได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมด้วยตนเองตามวัยที่เหมาะสม พื้นที่ในการเรียนรู้ที่นี้อาจอยู่ในลักษณะของมุมหรือศูนย์ประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งมีหลักที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้

- 1) ควรจัดเพื่อตอบสนองความตื่นตัวตามพัฒนาการทุกๆด้านและทุกระดับความสามารถของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด
- 2) ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างอิสระโดยครูคือผู้ชี้แนะเท่านั้น
- 3) วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในมุมประสบการณ์การเรียนรู้ หรือที่มีอยู่ในห้องควรทำหายและกระตุ้นความสามารถทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็ก มุมหรือศูนย์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จำเป็น เช่น มุมฝึกฝนทักษะการรู้หนังสือ (มุมหนังสือ มุมขีดเขียน มุมภาษา มุมประสาทสัมผัส) มุมฝึกฝนทักษะการคิด (มุมวิทยาศาสตร์ มุมธรรมชาติ มุมไม้บล็อก) มุมฝึกฝนทักษะการมีสุนทรียะและจินตนาการ (มุมดนตรี มุมศิลปะ มุมบ้าน มุมบทบาทสมมติ) มุมฝึกฝนการช่วยเหลือตนเอง (มุมสำหรับการทำอาหาร และมุมเลอะต่างๆ)
- 4) เปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการของเด็ก ตามเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ และความจำเป็นที่เด็กและครูเห็นร่วมกัน
- 5) ไม่จำเป็นต้องจัดอยู่เฉพาะมุมเพียงอย่างเดียว อาจจัดให้มีมุมอยู่กลางห้องหรือหลังห้อง และวางเก้าอี้กระจายไปรอบๆห้องหรือข้างนอกห้องเพื่อความสะดวกต่อการใช้งานของเด็กโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีผู้ใหญ่มาควบคุม เด็กสามารถเลือกใช้และเก็บเองได้
- 6) พื้นที่ภายในมุมหรือศูนย์ประสบการณ์ควรมีความกว้างขวางพอที่เด็กจะสามารถทำกิจกรรมและเคลื่อนไหวได้สะดวกตามที่ต้องการ การสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน การฝึกแสดงออกและการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

7) พื้นที่ภายในห้องต้องเป็นที่ที่เด็กรู้สึกปลอดภัยและรู้จักตำแหน่งของอุปกรณ์และของต่างๆเป็นอย่างดี ชั้นวางอุปกรณ์ควรอยู่ในระดับสายตาของเด็กเพื่อสะดวกในการหยิบจับและกระตุ้นความต้องการในการเรียนรู้

8) การตกแต่งพื้นที่ภายในห้องควรใช้ผลงานของเด็กเพื่อสร้างความภูมิใจในความสำเร็จและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพราะการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นได้กับทุกสิ่งทุกอย่างที่พบได้โดยรอบๆตัว การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนจึงมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กด้วย ซึ่งมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ดังนี้

1) พื้นที่ในการออกกำลังกาย วิ่ง กระโดด และปีนป่ายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การเรียนรู้ทางด้านมิติ พื้นที่และเวลา

2) การจัดพื้นที่สวนสนาม อุปกรณ์หรือเครื่องเล่นต่างๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและเอื้อต่อการทำกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่าความสวยงาม เช่น พื้นที่คอนกรีตสำหรับขี่จักรยาน พื้นที่กลางแจ้งสำหรับการเล่นตีลังกา การปลูกต้นไม้ พื้นที่ส่วนที่เป็นที่ร่มสำหรับการนั่งเล่นพักผ่อน การนั่งคุย การเล่นทราย การขุดดินการวาดรูป การเลี้ยงปลา การทำกิจกรรมมุมประสบการณ์การเรียนรู้บางอย่าง เป็นต้น

3) การอนุรักษ์สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนควรเป็นไปตามธรรมชาติ ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และกระตุ้นความสนใจของเด็กทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสดชื่น อบอุ่น มีความสุข ฝึกฝนการสำรวจตรวจสอบค้นในความจริงของโลก สร้างจินตนาการอันกว้างไกลและทำให้เด็กมองเห็นคุณค่าของตนเองกับธรรมชาติ อันนำไปสู่การมีจิตสำนึกที่ดีต่อธรรมชาติแวดล้อมและสังคมส่วนรวม

4) มาตรการในการควบคุมความปลอดภัยสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนอย่างใกล้ชิดช่วยเหลือและป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กได้อย่างทันท่วงที

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2554) ได้เสนอการจัดห้องเรียนไว้ 2 แบบ คือ ห้องเรียนแบบปกติและห้องเรียนเอนกประสงค์ ห้องเรียนแบบปกติ จะจัดได้ในสถานศึกษาที่มีห้องต่างๆ เพียงพอ สามารถจัดห้องนอนเด็กและห้องรับประทานอาหารแยกออกจากห้องเรียนได้ ห้องเรียนเอนกประสงค์เด็กจะใช้เป็นที่สำหรับเด็กเล่น เรียน และทำงานของเด็ก และเป็นห้องที่กว้างขวางพอสำหรับจัดกิจกรรมต่างๆได้ โต๊ะ เก้าอี้ ของเด็กตั้งเป็นกลุ่มอยู่ส่วนใดส่วนหนึ่งของห้อง เนื้อที่ส่วนที่

เหลือใช้สำหรับการเล่น เรียงและกิจกรรมอย่างอื่น ฝาด้านหนึ่งมีกระดานดำ ควรจัดให้มุ่มมีตุ๊กตาและ
 เครื่องเล่น มุมธรรมชาติศึกษา มุมศิลปะเพื่อเด็กจะได้เล่นเอง หรือเล่นด้วยการแนะนำของครู ข้างฝามี
 ภาพที่เหมาะสมกับเด็ก ตู้และชั้นที่เก็บของใช้เด็กต้องไม่สูงและลึก เด็กจะได้หยิบของใช้เองได้และ
 ดูแลจัดเก็บให้เรียบร้อยด้วยตนเอง ตู้ที่บสูงสำหรับครูเก็บเครื่องใช้ แบ่งส่วนสำหรับเก็บไม้กวาด ถัง
 เล็ก ผ้าเช็ดถู ชั้นหรือโต๊ะเล็กสำหรับวางกาหรือเหยือกน้ำและแก้ว ถึงผนังเล็ก และกระบะทราย
 การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ควรคำนึงถึง

1) การจัดพื้นที่ภายในห้องเรียน

1.1) การจัดวางวัสดุ ควรจัดวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เครื่องเล่น ครุภัณฑ์ ให้
 เหมาะสมสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้เด็กใช้หรือทำกิจกรรมได้สะดวกด้วยตนเอง และจัด
 ให้มีความหลากหลาย

1.2) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่น และครุภัณฑ์ ควรให้มีขนาดเหมาะสมกับ
 เด็กปฐมวัย

1.3) การจัดพื้นที่ในห้องเรียนควรจัดให้เหมาะสม เลือกที่ตั้งครุภัณฑ์
 อุปกรณ์ต่างๆและมุมประสบการณ์โดยเลือกทิศทางลม แสงสว่าง ทุกจุดของห้องสามารถมองเห็นได้
 โดยรอบ จัดวาง/ตั้ง ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์ที่สะดวกต่อการปฏิบัติกิจกรรม

1.4) สภาพแวดล้อมในห้องควรมีความปลอดภัย โดยมีพื้นที่โล่งกว้าง สภาพ
 ของสื่อวัสดุอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน กำหนดขอบเขตของมุมประสบการณ์ให้เด็กรู้ หน้าต่างและ
 ครุภัณฑ์ต่างๆไม่ควรทำด้วยกระจก ดูแลบริเวณทั่วไปให้ปลอดภัยจากสัตว์ แมลง พืช และสารเคมีที่มี
 พิษ โตะ แก้ว ไม้ควรมีมุมแหลม

1.5) การจัดแสดงผลงานและการเก็บของ ควรคำนึงถึง ความน่าสนใจ
 ความแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กได้เลือกสรรว่าจะทำอะไร จัดแสดงอะไร
 กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น

2) มุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ เป็นสถานที่ที่จัดไว้ในห้องเรียนเพื่อให้เด็ก
 ได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่างๆด้วยตนเอง โดยมุมประสบการณ์จะมีสื่ออุปกรณ์ รวมถึงของเล่นจัดไว้
 สำหรับเด็ก ซึ่งในแต่ละมุมจะมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของมุนั้นๆ ภายในห้องเรียนควรจัด
 มุมประสบการณ์ให้เด็กได้เล่นอย่างน้อย 3-5 มุม ทั้งนี้ ควรจัดมุมสงบกับมุมที่ส่งเสียงดังไว้ห่างกัน มุมที่

เด็กต้องใช้สมาธิในการเล่นหรือทำกิจกรรมควรรออยู่ใกล้กัน มุมที่เล่นแล้วทำให้เกิดเสียงดังก็ควรรออยู่ใกล้กัน ตัวอย่างมุมประสบการณ์ ได้แก่

2.1) มุมบทบาทสมมติ จัดเพื่อให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ชอบ เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของบุคคลต่างๆในครอบครัว สังคม การสะท้อนความคิด ความรู้สึกและจินตนาการตามความคิดของตนและเพื่อน สื่อและอุปกรณ์ในมุมนี้ เช่น เครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้าน เครื่องแบบของคนอาชีพต่างๆ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น โดยอุปกรณ์เหล่านี้ควรทำชั้นวางหรือจัดวางไว้ในลังไม้ ลังกระดาษแยกเป็นหมวดหมู่ หรือหลีกเลี่ยงของที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก

2.2) มุมภาษา จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ด้านภาษา ไม่ว่าจะเป็นทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และสื่อความคิด โดยผ่านอุปกรณ์และสื่อในรูปแบบต่างๆ สื่อประกอบสำหรับมุมนี้ ได้แก่ หนังสือนิทาน หนังสือภาพ เครื่องเขียนต่างๆ กระดาษเปล่าสำหรับขีดเขียน นอกจากนี้ในมุมอาจเพิ่มการจัดวางโต๊ะ เบาะนั่ง เพื่อสร้างบรรยากาศและจูงใจให้เด็กมานั่งพักผ่อน และได้เรียนรู้อย่างเพลิดเพลิน

2.3) มุมสร้าง ในมุมสร้างเด็กจะได้เรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเองร่วมกับผู้อื่นจากการรู้จักกับคุณสมบัติของวัสดุที่เล่น สื่อประกอบสำหรับมุมนี้ เช่น ไม้บล็อก เลโก้ ท่อนไม้ ก่อกล่องกระดาษ เป็นต้น สำหรับการจัดมุมนี้อาจหาสื่อหรือพรมปูรองไว้เวลาที่เด็กเล่นจะได้ไม่เกิดเสียงดังรบกวน

2.4) มุมประสาทสัมผัสและกลไก มุมนี้เด็กจะได้ฝึกทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตารวมทั้งการใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์กับวัสดุ สื่อประกอบในมุมนี้ เช่น กล่องหยอดบล็อก ลูกปัด ของที่ต้องใช้การหยิบจับ เกมต่อภาพต่างๆ อุปกรณ์การร้อย เป็นต้น

2.5) มุมศิลปะ มุมนี้จัดขึ้นเพื่อพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์และสุนทรียะผ่านการเล่นกับความเหมือนและความต่างของสี รูปร่าง รูปทรง ความสมดุลสมมาตร พื้นที่แสง เงา ฯลฯ ตัวอย่างสื่อในมุมนี้ ได้แก่ สีแบบต่างๆ ดินปั้น กระดาษพื้นผิวลวดลายต่างๆ กระดาษวาดภาพระบายสี เศษวัสดุ เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนโดยแบ่งพื้นที่สำหรับกิจกรรมตามความต้องการ อาจมีหลายพื้นผิว เช่น สนามหญ้า สนามดิน สนามกรวด และมีเครื่องเล่นเพื่อให้เด็กได้พัฒนาทางด้านร่างกาย ควรจัดให้มีอุปกรณ์หรือวัสดุต่างๆ ให้เด็กได้ก่อสร้างเพื่อพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์ มีที่ว่างให้เด็กได้ขุดดิน มีกระบะทราย และอุปกรณ์ทำสวน นอกจากนี้ยังสามารถจัดกิจกรรมวาดรูป ระบายสีน้ำ โดยครูจัดเตรียมโต๊ะ พู่กัน กระดาษ และสีไว้ให้เด็ก การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร ควรคำนึงถึงที่ตั้งโรงเรียน ต้องไม่ไกลจากชุมชนไปมาสะดวก มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีเนื้อที่กว้างพอสมควร ในสัดส่วน เด็ก 1 คน ต่อเนื้อที่ 10 ตารางเมตร โดยเนื้อที่รวมทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 8 ไร่ มีสนามให้เด็กได้วิ่งเล่น มีความร่มรื่น ต้นไม้ให้ร่มเงา มีที่นั่งเล่นพักผ่อน สนามเด็กเล่นควรมีหลากหลายส่วน ประกอบด้วยส่วนที่ปูพื้น บริเวณเครื่องเล่นสนาม และส่วนที่เป็นสนามหญ้า พร้อมทั้งมีรั้วหรือขอบเขตแน่นอนเพื่อความปลอดภัย

Decker และ Decker (2005) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

1) มุมประสบการณ์/มุมกิจกรรม

1.1) มุมบล็อก เป็นมุมที่ใช้ในการสร้างโดยอุปกรณ์หลายๆชนิด เช่น ลูกบาศก์หรือแบบกลวง ที่สามารถต่อเป็นรูปร่างในลักษณะต่างๆได้ ตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ในการจัดวางมุมบล็อกอาจจัดให้อยู่รวมกับกลุ่มเกม หรือมุมสร้าง อาจวางในห้องหรือนอกห้องก็ได้

1.2) มุมบทบาทสมมติ การจัดมุมบทบาทสมมติในห้อง โดยจัดวางอุปกรณ์และสื่อต่างๆที่สื่อถึงการรู้จักบทบาทนั้นๆ เรียนรู้บทบาทในสังคมผ่านการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ

1.3) มุมศิลปะ การจัดมุมศิลปะเป็นการจัดมุมซึ่งส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานศิลปะและแสดงผลงานผ่านการแสดงความคิดสร้างสรรค์ จากอุปกรณ์และศิลปะทำมือ เด็กๆจะได้พัฒนาด้านประสาทสัมผัสและการรับรู้ในเรื่อง สี ขนาด พื้นผิว ความมีเดและความสวยงามสุนทรียศาสตร์ อีกทั้งยังสนับสนุนให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออกในจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

1.4) มุมดนตรี เป็นมุมที่ใช้ทักษะการฟัง การ จังหวะ การเคลื่อนไหว การเต้น โดยใช้พื้นที่ว่างในห้องในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่

1.5) มุมน้ำมูทราย ในห้องเรียนอาจมีมุมน้ำและทรายเพื่อให้เด็กได้ค้นหา สืบเสาะจากธรรมชาติ

1.6) มุมช่างหรือมุมสร้าง มุมนี้เป็นมุมที่เหมาะสมสำหรับเด็กโต 5-6 ปี เด็กๆสนุกกับมุมนี้มากเพราะได้ใช้ประสาทสัมผัส ความคิดสร้างสรรค์และออกกำลังในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.7) มุมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จัดไว้ในห้องเพื่อให้เด็กได้ค้นหา คำตอบจากกระบวนการวิทยาศาสตร์และอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ โลก เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิง เหตุผล

1.8) มุมครัวหรือมุมทำอาหาร เป็นมุมที่จัดในห้องที่ให้เด็กเตรียมในการ รับประทานอาหาร และเด็กได้เรียนรู้การทำอาหาร และหลักการทำอาหารภาษา คณิตศาสตร์ ความปลอดภัย และอีกหลายๆทักษะจากการลงมือปฏิบัติ

1.9) มุมเกมการศึกษา จัดขึ้นในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทักษะ กลไกความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา และทักษะด้านอวกาศ

1.10) มุมภาษา จัดในห้องเรียนโดยมุ่งเน้นในด้านการฟัง การอ่าน โดย พัฒนาทักษะการสื่อสารผ่านอุปกรณ์ โดยมุมนี้จะต้องมีความสงบเพื่อให้เด็กได้ใช้สมาธิ

2) พื้นที่ส่วนตัวของเด็ก เป็นมุมสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวเด็ก เป็นมุมที่เก็บของใช้ ส่วนตัวที่เด็กสามารถเก็บและหยิบจับด้วยตนเองได้ อาจมีรูปแบบเป็นตู้เล็กๆ

3) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนสำหรับเด็กวัยอนุบาล ดังนี้

3.1) พื้นที่โล่ง เป็นพื้นที่กว้างสำหรับเด็กเพื่อทำกิจกรรม เล่นลูกบอลลูกบอล ฐูป หรือเหมาะสำหรับการวิ่งเล่น เป็นต้น

3.2) ถนนสำหรับยานพาหนะ มีพื้นผิวที่แข็งสำหรับรถสามล้อเด็ก รถตุ๊กตา ที่เด็กสามารถใช้ขี่สามล้อหรือรถเข็นเด็กได้ มีลักษณะเป็นทางยาว มีโค้งและสามารถวนกลับไปมาได้ มี ดอกไม้ปลูกไว้ข้างๆทาง

3.3) บ่อทราย เป็นพื้นที่การเรียนรู้กลางแจ้งที่เด็กๆ ชอบมากที่สุด บ่อทรายอาจจะอยู่บนเนินหรือเป็นที่แคบ หรืออาจอยู่ใกล้ๆแม่น้ำก็ได้ อาจมีกระดานไม้เพื่อให้เด็กได้ หัดเดินในบ่อทราย ในบ่อทรายจะมีแร่ธาตุอยู่เมื่อเด็กได้สัมผัสจะรู้สึกได้ ควรจัดให้อยู่ห่างจาก การจราจรโดยแยกออกมาเป็นสัดส่วน

3.4) พื้นที่ที่เป็นน้ำ เป็นพื้นที่ที่ทำให้เด็กรู้สึกกระปรี้กระเปร่าและรู้สึก สดชื่น เพราะน้ำจะให้ความสดชื่นกับเด็กๆ พื้นที่ที่เป็นน้ำนั้นได้แก่ บ่อน้ำเล็กๆ น้ำพุ ใอน้ำ ม่านน้ำ เครื่องฉีด และบ่อน้ำสำหรับเดินลุยได้ ในบ่อสำหรับเดินเล่นควรมีแผ่นกันลื่นเพื่อความปลอดภัย สำหรับเด็ก แผ่นกันลื่นควรมีความหนาประมาณ 6 นิ้ว อุณหภูมิของน้ำควรอยู่ระหว่าง 16 -27 องศา เซลเซียส

3.5) สวน ในสวนควรมีพืชหลายๆชนิด เช่น ดอกไม้ สมุนไพร พุ่มไม้เถาวัลย์ ต้นไม้หรือแมแต่ัวพืชต้นหญ้า ในส่วนของสวนควรมีรั้วกันเพื่อความปลอดภัย สวนจะต้องไม่กว้าง มากจนเกินไปขนาดกว้างประมาณ 2 ฟุต

3.6) เครื่องเล่นสนาม เป็นพื้นที่แยกอุปกรณ์อย่างชัดเจนที่เป็นอุปกรณ์ สำหรับปีนป่าย กระดานลื่น จะแยกบริเวณเพื่อสะดวกและปลอดภัยในการทำกิจกรรม

3.7) พื้นที่สร้างสรรค์ เป็นพื้นที่สำหรับเด็กได้เล่นตามจินตนาการทั้งการ สร้างสรรค์จากอุปกรณ์ เช่น บล็อกไม้ ตัวต่อ ฯลฯ หรือการเล่นตามจินตนาการด้วยการแสดงบทบาท สมมติ ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวขั้นต้น

3. การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 แนวทางและหลักการในการจัดการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547) กำหนดหลักการในการจัดการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเอง ตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
- 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
- 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
- 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข
- 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนา เด็ก

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547) กำหนดการจัดสภาพแวดล้อมหรือพื้นที่การเรียนรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบของการจัดการชั้นเรียนที่หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

1) การจัดสภาพแวดล้อมต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 1.1) ความสะอาด ปลอดภัย
- 1.2) ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
- 1.3) ความสะดวกในการทำกิจกรรม
- 1.4) ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม

สนามเด็กเล่น

- 1.5) ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและ

เครื่องเล่น

- 1.6) บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

2) การกำหนดแนวทางในการจัดการชั้นเรียน

จัดบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการของแต่ละวัย เรียนรู้ผ่านการเล่นที่น่าสนใจ สนุกสนาน ได้แก่

2.1) ภายในห้องเรียน เน้นความสะอาด สวยงาม ปลอดภัย ภายในจะมีมุมประสบการณ์ พร้อมสื่ออุปกรณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มุมประสบการณ์ ได้แก่ มุมบ้าน มุมหนังสือ มุมดนตรี เป็นต้น

2.2) ภายนอกห้องเรียน จัดตกแต่งสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนด้วยพันธุ์ไม้ต่างๆ หน้าอาคารเรียนจัดให้มีสระน้ำเพื่อเลี้ยงปลา และมีสวนหย่อมด้านหน้าเพื่อความสวยงาม ความเพลิดเพลิน เอื้อต่อการพัฒนาการของเด็ก

3) หลักสำคัญในการจัดการชั้นเรียน

ต้องยึดหลักการสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และคำนึงถึงความปลอดภัย เป้าหมายการเรียน ความเป็นระเบียบ สวยงาม ความเป็นตัวของเด็กเอง ให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุขซึ่งอาจจัดแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับการประกอบกิจกรรมตามแนวการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.1) พื้นที่จัดเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆให้เด็กและครู เช่น มุมแสดงผลงานเด็ก มุมเก็บเครื่องใช้ กระบะเป่า รองเท้าเด็ก มุมจัดความรู้ตามแผน (หน่วย) มุมแขวนผ้าเช็ดมือ – แก้วน้ำ มุมปิดประกาศ มุมเก็บอุปกรณ์ มุมสุขสันต์วันเกิด มุมเก็บแฟ้มสะสมผลงานเด็ก

3.2) พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหว ซึ่งจะเป็นที่ว่างสำหรับเด็กอยู่รวมกลุ่มกันได้ เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมเคลื่อนไหวจังหวะ และอาจใช้เป็นพื้นที่ในการนอนของเด็กในเวลากลางวันได้ด้วย

3.3) มุมต่างๆในกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสรี เช่น มุมสร้างสรรค์ เกม การศึกษา มุมบ้านหรือมุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมอ่าน-เขียน มุมฟังและเล่นเทป และมุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น การจัดมุมต่างๆเหล่านี้สามารถจัดได้ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพการจัดห้องเรียน เนื้อหาตามแผนการจัดประสบการณ์หรือจัดตามความสนใจของเด็ก ในแต่ละวันควรมีมุมที่จัดให้เด็กอย่างน้อย 4 มุม และมุมที่ควรจัดประจำคือ มุมบ้าน มุมบล็อกและมุมหนังสือ

4) รูปแบบการจัดมุมประสบการณ์

การจัดมุมต่างๆควรจัดชิดกับแถบผนังในแต่ละด้านเพื่อให้เหลือเนื้อที่จัดกิจกรรมมากที่สุด โดยอาจใช้ชั้นหรือฉากกั้นในแต่ละมุม มีอุปกรณ์ประกอบให้เด็กเล่นด้วยกันเป็นกลุ่มเด็กๆ ดังตัวอย่าง ดังนี้

4.1) มุมบล็อก เป็นมุมที่เด็กได้เล่นวัสดุรูปทรงต่างๆ ซึ่งทำด้วยไม้ พลาสติก ผ้า ฟองน้ำ หรือกระดาษ โดยไม่ต้องมีใครมาสอน เด็กจะเป็นผู้สร้างทุกสิ่งรอบๆตัวตามจินตนาการของตนเองเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและความคิดสร้างสรรค์ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

4.2) มุมบ้าน เป็นมุมที่เด็กเล่นเลียนแบบชีวิตจริง ซึ่งประสบการณ์เคยได้พบเห็นมา แต่อาจไม่ได้ทดลอง ดังนั้น เด็กอาจมีความต้องการซ่อนเร้นอยู่ และหากจัดสถานการณ์จำลองความต้องการของเด็ก ก็จะทำให้มีความสุข ครูผู้ดูแลเด็กอาจจัดบทบาทสมมติไว้ในมุมบ้าน หรือจัดไว้ใกล้ๆกัน เด็กจะแสดงบทบาทสมมติตามจินตนาการ เด็กจะสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม และจะพัฒนาภาษาพูดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และให้ความร่วมมือในการเล่นกับเพื่อน

4.3) มุมหนังสือ เป็นมุมสงบควรจัดให้อยู่ห่างจากมุมบ้าน หรือมุมบล็อกจัดที่นั่งหรือที่นอนสบายๆเพื่อให้เด็กมีสมาธิและใช้ความคิด มีเสื่อ ผ้าปูรองนั่ง หมอนอิง เพื่อสร้างบรรยากาศ มีชั้นจัดวางหนังสือให้เป็นระเบียบ สามารถเลือกดูหนังสือได้ง่ายจัดหนังสือไว้หลายประเภท

5) มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553) ได้กำหนดมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ ดังนี้

5.1) ที่ตั้ง ควรอยู่ในพื้นที่มีขนาดเหมาะสม และไม่อยู่ในพื้นที่อาจเสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ ฌาปนกิจสถาน มลภาวะทางอากาศ แสงและเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุตามมาตรฐานความจำเป็น และเหมาะสมไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมีความจำเป็น ต้องสร้างให้ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วป้องกันอันตราย

5.2) จำนวนชั้นของอาคาร ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้น ต้องมี มาตรการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้นเอง และความสูงของห้องจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

5.3) ทางเข้า-ออก และประตูหน้าต่าง ตัวอาคาร มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวกหากเกิดอุบัติเหตุ มีความแข็งแรงอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาด และจำนวนเหมาะกับขนาดพื้นที่ของห้อง มีความสูงของขอบหน้าต่างควรสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 80เซนติเมตร นับจากพื้น และหน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางใดๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

- 5.4) ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล
 ตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้รับผิดชอบตลอดเวลา
- 5.5) ห้องส้วม ต้องจัดให้มีอัตราโดยเฉลี่ย 1 ที่ต่อเด็ก 10-12 คน โถส้วม
 ต้องมีขนาดเหมาะสมกับเด็ก ในห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก พื้นไม่ลื่น ประตูต้องไม่
 ใส่กลอน และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอก
- 5.6) บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณ
 พื้นสำหรับเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่างๆที่ถูก
 สุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะอาดและความปลอดภัย
- 5.7) บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะอาดเป็นหลัก มี
 อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างที่เหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวน
 เด็กทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่าง
 สม่ำเสมอและควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีสภาพแข็งแรงและใช้งาน
 ได้ดี
- 5.8) พื้นที่ใช้สอยภายใน ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด
 ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก ควรมีแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอ
 ทั่วทั้งห้อง เอื้อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เสียงต้องไม่อยู่ในระดับที่ดังเกินไป การถ่ายเทอากาศ
 สะดวก โดยพื้นที่ของหน้าต่าง ประตูและช่องลม รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง
- 5.9) ภายนอกอาคาร ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน มีทางเข้าออก
 ไม่น้อยกว่า 2 ทาง มีสภาพแวดล้อมและมลภาวะที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง
 ไม่น้อยกว่า 2 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดมีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และจำนวน
 เพียงพอกับเด็ก

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต และวัฒนา ปุญญฤทธิ์ (2548) ได้เสนอแนวทางใน
 การจัดศูนย์เด็กปฐมวัย ดังนี้

- 1) ขนาดของศูนย์ เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 – 6 ขวบ เป็นวัยที่ต้องการดูแลเอาใจ
 ใส่อย่างใกล้ชิด ผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งจะรับผิดชอบดูแลเด็กประมาณ 20 คน เป็นอย่างมาก จำนวน
 เด็กในศูนย์มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานในศูนย์ด้วย อาจแบ่งออกตามขนาดต่างๆ ดังนี้

- 1.1) ศูนย์เด็กขนาดเล็กมีเด็กประมาณ 40 คน
- 1.2) ศูนย์เด็กขนาดกลางมีเด็กประมาณ 60 คน
- 1.3) ศูนย์เด็กขนาดใหญ่มีเด็กประมาณ 80 คน

2) สถานที่และอาคาร ศูนย์เด็กควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ใกล้โรงเรียน ใกล้สถานีอนามัยหรือใกล้วัดเพื่อความสะดวกในการเดินทาง บริเวณศูนย์ควรมีสวนมาให้เด็กวิ่งเล่นได้ มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา ขนาดของบริเวณขึ้นอยู่กับขนาดของศูนย์ ศูนย์ขนาดเล็กควรมีเนื้อที่อย่างน้อย 100 ตารางวา มีรั้วรอบขอบชิด ตกแต่งให้ร่มรื่นสวยงาม อาคารในศูนย์เด็กควรเป็นอาคารชั้นเดียว หรือถ้าสร้างสูงกว่าพื้นดินมีบันได บันไดขั้นหนึ่งสูงประมาณ 15 เซนติเมตร ควรมีระเบียงยาวตลอดอาคารซึ่งเด็กใช้เป็นที่เล่นในร่มและทำกิจกรรมต่างๆได้

3) ห้องภายในศูนย์เด็กมีห้องสำหรับปฏิบัติงาน คือ

3.1) ห้องเด็ก เป็นห้องโถงกว้างบรรจุเด็กทั้งหมด พื้นห้องเป็นไม้ กระเบื้องยางหรือซีเมนต์ แต่สำหรับพื้นซีเมนต์นั้นไม่เหมาะสำหรับการนอน เพราะเด็กจะทำกิจกรรมต่างในห้องเรียน อาจยกพื้นที่เป็นไม้หรือจัดพื้นที่สำหรับเด็กนอนอย่างเหมาะสม จำนวนของเด็กและห้องควรมีสัดส่วนที่เหมาะสม เด็กอยู่อย่างสบายไม่อึด

3.2) ห้องทำงาน เป็นห้องสำหรับการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในศูนย์ ใช้สำหรับการประชุมหรือกับผู้ร่วมงานหรือผู้ปกครอง

3.3) ห้องน้ำหรือที่อาบน้ำ ควรจัดให้มีความเหมาะสมและเพียงพอสำหรับเด็ก รักษาความสะอาด พื้นไม้ลื่น มีที่ขังน้ำสูงประมาณ 50 เซนติเมตร

3.4) ห้องสุขา ที่นั่งควรเป็นแบบสำหรับเด็กที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก จำนวนพอเหมาะ พื้นห้องไม้ลื่น และรักษาความสะอาด ห้องสุขาควรจัดให้อยู่ในอาคารหากจำเป็นต้องอยู่นอกอาคารควรมีทางเดินที่มีหลังคา

3.5) ห้องพัสดุ สำหรับเก็บสิ่งของเครื่องใช้และอุปกรณ์ต่างๆของเด็ก

3.6) ห้องครัว เป็นที่สำหรับประกอบอาหารสำหรับเด็กในศูนย์ เตรียมอาหารและของว่างสำหรับเด็ก เก็บภาชนะเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารและทำความสะอาด

4) ครุภัณฑ์เครื่องใช้เครื่องเล่นในศูนย์ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเลือกอย่างเหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยคำนึงถึงความปลอดภัย ดังต่อไปนี้

4.1) เก้าอี้สำหรับเด็ก เก้าอี้เตี้ยเด็กสามารถยกเองได้ สูง 25-30

เซนติเมตร

4.2) โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน

4.3) กระดานติดผนัง สูงจากพื้นถึงขอบกระดานช่วงล่าง 60 เซนติเมตร

4.4) ตู้และชั้น สำหรับเก็บอุปกรณ์และเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก ควรมี

ส่วนสูงและความลึกพอเหมาะที่เด็กสามารถใช้ได้สะดวก

4.5) ตู้และชั้น สำหรับเก็บเอกสารและอุปกรณ์

4.6) ถังขยะ ควรจัดให้มีทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

4.7) นาฬิกา

4.8) เครื่องใช้สำหรับมุ่มพยาบาล ประกอบด้วยเตียงพยาบาล 1 เตียง
ยาสามัญประจำบ้าน เครื่องเวชภัณฑ์ เครื่องชั่งน้ำหนัก สายวัดรอบอก และสิ่งจำเป็นอื่นๆ

4.9) เครื่องนอน เบาะ หมอน

4.10) เครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก ได้แก่ ผ้าขนหนู แก้วน้ำ แปรงสีฟัน ฯลฯ

4.11) เครื่องเล่น อุปกรณ์ในการเล่นต่างๆ เช่น ตุ๊กตา ภาพตัดต่อ ลูกบอล
หนังสือ เครื่องเคาะจังหวะ เป็นต้น

4.12) วัสดุ ได้แก่ กระดาษแข็ง กระดาษสี ดินสอ สีไม้ สีเทียน สีฝุ่น ดิน
น้ำมัน แป้งโดว์ เป็นต้น

4.13) เครื่องเล่นสนาม ได้แก่ ชิงช้า ม้าโยก โคร่งไม้ บ่อทราย ราวโหน
อ่างน้ำ เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
นั้นต้องมีความเหมาะสมกับการใช้งาน ความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกในการใช้งาน มี
มาตรฐานที่เหมาะสมและเพียงพอโดยคำนึงถึงความต้องการและความเหมาะสมที่สอดคล้องกับ
พัฒนาการของเด็กรวมถึงด้านการดูแลรักษาและความปลอดภัย

3.3 ความสำคัญในการพัฒนาตนเองของผู้ดูแลเด็ก

การพัฒนาตนเองของผู้ดูแลเด็กนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากในปัจจุบันครุสภา
ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ที่เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณภาพที่พึง

ประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการประกอบวิชาชีพครู โดยผู้ดูแลเด็กก็นับว่าเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพครูเช่นกันจึงต้องนำมาตราฐานวิชาชีพที่เป็นหลักเกณฑ์ในการประกอบวิชาชีพครูสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพครู ตามพระราชบัญญัติครู พ.ศ.2488 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1) มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ กำหนดไว้ ดังนี้

- 1.1) วุฒิการศึกษาปริญญาตรีทางการศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรอง
- 1.2) วุฒิปริญญาตรีทางวิชาการหรือวิชาชีพอื่นและได้ศึกษาวิชาการศึกษาหรือฝึกอบรมวิชาชีพทางการศึกษา มาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต
- 1.3) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรองและผ่านการประเมินการปฏิบัติการสอนตามเกณฑ์ที่สภาวิชาชีพกำหนด

2) มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2543) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูไว้ 12 มาตรฐานและให้ความหมายไว้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาทางวิชาชีพครู อยู่เสมอ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อการพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆโดยคำนึงถึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาดด้วยความรักปละหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครูที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอนหรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ตามสภาพความแตกต่างของบุคคล ด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุ ปัจจัยและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้

- ก. ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการได้รับการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน
- ข. เทคนิค วิธีการ หรือ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และขั้นตอนวิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ
- ค. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
- ง. ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติในบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธาและถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การตระหนักในความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติ-งานเพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้านโดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ หมายถึง การสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการนำปัญหาหรือความจำเป็นในการพัฒนาต่างๆที่เกิดขึ้นในการเรียนและการจัดกิจกรรมอื่นๆในโรงเรียนมากำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของผู้เรียนที่ถาวร เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของครูอีกแบบหนึ่ง ที่จะนำเอาวิกฤติต่างๆมาเป็นโอกาสในการพัฒนา ครูจำเป็นต้องมองมุมต่างๆของปัญหาแล้วผันมุมมองปัญหาไปในทางการพัฒนา กำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนาของผู้เรียน ครูจึงต้องเป็นผู้มองมุมบวกในสถานการณ์ต่างๆได้ กล่าวที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ มีสติในการแก้ปัญหา มิได้ตอบสนองปัญหาต่างๆด้วยอารมณ์หรือแง่มุมแบบตรงตัว ครูสามารถมองเห็นในทุกๆโอกาส มองเห็นแนวทางที่นำสู่ผลก้าวหน้าของผู้เรียน

3) มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน ได้แก่ จรรยาบรรณครู ที่สภาวิชาชีพ (คุรุสภา) กำหนดไว้ดังนี้

3.1) ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์เสมอหน้า

3.2) ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3.3) ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ

3.4) ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

3.5) ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆอันเป็นการหาประโยชน์แก่ตนโดยมิชอบ

3.6) ครูต้องพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

3.7) ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพครู

3.8) ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

3.9) ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

มาตรฐานวิชาชีพจึงมีความสำคัญในการพัฒนาตนของครู ผู้ดูแลเด็กเป็นอย่างยิ่ง โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นครูให้มีการพัฒนาตนเองในทุกๆด้านอยู่เสมอ ทั้งในด้านกาเรียน การสอน การพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ การพัฒนาวิธีการสอน สื่ออุปกรณ์ ต่างๆ มากมาย

3.4 บทบาทและหน้าที่ของผู้ดูแลเด็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของครูผู้ดูแลเด็ก ให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้

1) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะตามวัย

3) ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

5) ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6) อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด

7) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้เรียน

- 8) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 9) จัดทำวิจัยในชั้นเรียน
- 10) จัดหา/ผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน
- 11) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 12) ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ชุมชน
- 13) พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อพัฒนา
14. จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
- 15) จัดระบบธุรการในชั้นเรียน
- 16) รวบรวมผลงานรายงานการปฏิบัติงานตามลำดับ
- 17) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

ดวงพร หัวเมืองแก้ว (2544) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็ก เอกชนสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ 1) มีการวางนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ และด้านสังคม ปรับอัตราส่วนระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับเด็กให้เหมาะสม กำหนดให้พี่เลี้ยงมีหน้าที่หลัก คือการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 2) มีการส่งเสริมบุคลากร โดยการส่งพี่เลี้ยงเข้ารับการอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ สร้างขวัญและกำลังใจโดยการยกย่องชมเชยผลงานที่ทำ 3) การจัดบริการสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ใช้หลักในการเลือกให้เหมาะสมกับความสนใจ และวุฒิภาวะของเด็ก โดยมีการส่งพี่เลี้ยงเด็กเข้าอบรม สัมมนาในการใช้สื่อ วัสดุ-อุปกรณ์ 4) มีการติดตามผลการจัดสภาพแวดล้อมโดยการเข้าเยี่ยมชมนและซักถามปัญหา พร้อมให้ข้อเสนอแนะ โดยไม่มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน 5) การสนับสนุนจากภายนอก คือ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้

พชนี วังยายฉิม (2545) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นไปในทางเดียวกัน ทั้งใน ด้านนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีการวางนโยบายการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม ด้านบุคคล จัดสถานที่ให้มีความสะดวกสบายในการเคลื่อนไหวให้เด็กมีความรู้สึกปลอดภัยและด้านการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่มีพื้นที่ภายนอกอย่างกว้างขวางและภายในคับแคบ มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องเล่นในจำนวนน้อย ไม่มีห้องนอนที่แยกออกมาเป็นสัดส่วน

ดวงกมล จงเจริญ (2552) ได้วิจัยเรื่อง การจัดสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลพัฒนาการและการเรียนรู้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยรวมจัดอยู่ในระดับการปฏิบัติเหมาะสมทุกด้าน ส่วนในด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย ปัญหาพบว่า พื้นที่ภายในห้องเรียนคับแคบ สื่อ/อุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก และมีสภาพเก่า

ชนิษฐา มะปะโท (2552) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการบริหารการศึกษา ด้านครู ด้านการทำงานร่วมกับครอบครัวและชุมชน และด้านเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการบริหารงานทางการศึกษา ผู้บริหารดำเนินการแก้ไขปัญหาของระดับอนุบาลและมีการประสานงานกับระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนครเดียวกัน มีอาคารเรียนสำหรับอนุบาลและกำหนดให้มีการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเด็ก ปัญหาที่พบคือเครื่องเล่นสนามขาดแคลน ครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Smith และ Jeanne (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกับการรับรู้ด้านการเล่นของเด็กที่มีผลต่อการเรียนรู้ในชั้นแรกนั้น ผลการวิจัยพบว่า การเล่นของเด็กนั้นส่งผลต่อการเรียนรู้ระยะยาวในการเรียนต่อในชั้นต่อไป การเล่นส่งผลให้การรับรู้ของเด็กดีขึ้น โดยส่งผลให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทักษะกลไก และการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น

Eleanor (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่ ภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมของการเล่น ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่สำหรับการเล่นมีผลต่อการเชื่อมโยงแนวคิดทางสังคมของเด็ก เมื่อเด็กได้เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและพื้นที่เพียงพอกับความต้องการจะสามารถทำให้เด็กเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์และแนวความคิดทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

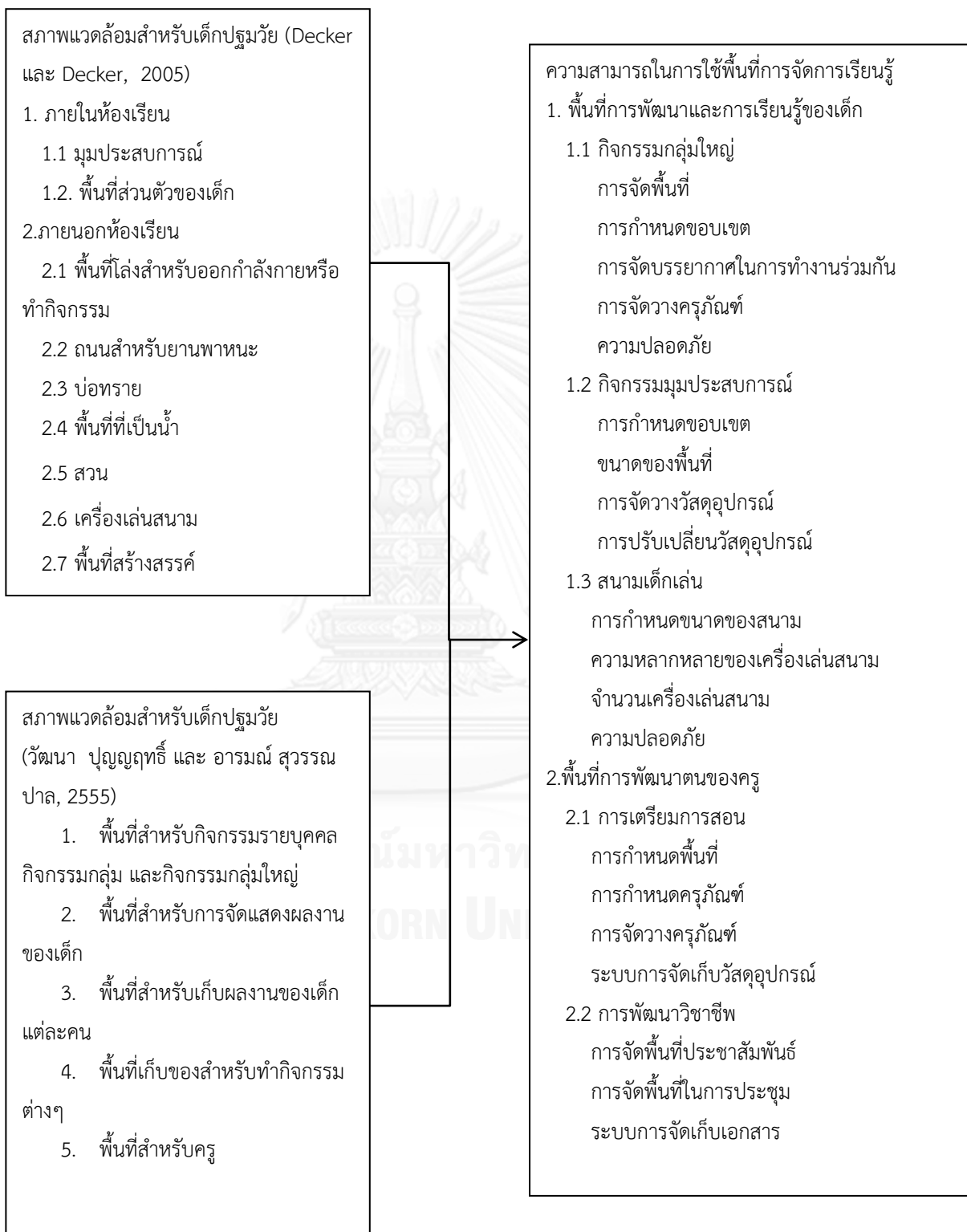
1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. ประชากรและตัวอย่างประชากร
3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากหนังสือ เอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ผู้วิจัยทำการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อศึกษาสภาพการจัดสภาพแวดล้อมของผู้ดูแลเด็กและกำหนดเพื่อให้ได้กรอบแนวคิด ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. ประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลเด็กดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2550 – 2554 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2,430 คน จำแนกเป็นภูมิภาคดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	ประชากร (คน)
เหนือ	581
ตะวันออกเฉียงเหนือ	928
กลาง	497
ใต้	424
รวม	2,430

2.2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ดูแลเด็กดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2550 - 2554 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 336 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% ยอมให้คลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (1970 อ้างถึงใน วรณี แกมเกต, 2551) เพื่อคำนวณหาจำนวนตัวอย่างประชากร จำนวน 336 คน

2.2.2 ผู้วิจัยกำหนดตัวอย่างประชากรในแต่ละภูมิภาคด้วยการสุ่มแบบโควตา (วรณี แกมเกต, 2551) จากจำนวน 4 ภูมิภาค โดยกำหนดสัดส่วนร้อยละ 25 ของตัวอย่างประชากร จะได้จำนวนตัวอย่างประชากรแยกตามภูมิภาค ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างประชากรจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	ตัวอย่างประชากร (คน)
เหนือ	84
ตะวันออกเฉียงเหนือ	84
กลาง	84
ใต้	84
รวม	336

2.2.3 ผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากชื่อจังหวัด และชื่ออำเภอในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างประชากรตามที่กำหนด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนตัวอย่างประชากรจำแนกตามภูมิภาคและจังหวัด

ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ (จำนวน)	ตัวอย่างประชากร (คน)	รวม (คน)
เหนือ	นครสวรรค์	3	9	84
	เชียงราย	4	12	
	เพชรบูรณ์	2	6	
	สุโขทัย	2	6	
	พะเยา	2	6	
	แพร่	3	9	
	เชียงใหม่	5	15	
	ลำปาง	3	9	
	ลำพูน	4	12	

ตารางที่ 3 (ต่อ) จำนวนตัวอย่างประชากรจำแนกเป็นภูมิภาคและจังหวัด

ภูมิภาค	จังหวัด	อำเภอ (จำนวน)	ตัวอย่างประชากร (คน)	รวม (คน)
กลาง	ปทุมธานี	2	6	84
	อยุธยา	3	9	
	สระบุรี	2	6	
	กาญจนบุรี	4	12	
	นครปฐม	1	3	
	ลพบุรี	4	12	
	เพชรบุรี	2	6	
	สระบุรี	2	6	
	สระแก้ว	3	9	
	อ่างทอง	3	9	
	ระยอง	2	6	
	ใต้	พัทลุง	3	
สงขลา		5	15	
นครศรีธรรมราช		6	18	
ชุมพร		4	12	
สงขลา		4	12	
สุราษฎร์ธานี		6	18	
รวม			112	336

2.2.4 ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกตจากการสุ่มเลือกตัวอย่างประชากรที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดจากการตอบแบบสอบถามภูมิภาคละ 1 คน ดังตารางที่ 4 ตารางที่ 4 รายละเอียดตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกต

ภูมิภาค	ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด	ผู้ตอบแบบสอบถาม (จำนวน)	ตัวอย่างประชากรที่ใช้ ในการสังเกต
เหนือ	4.88	12	1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	4.94	11	1
กลาง	4.89	10	1
ใต้	4.78	8	1
		รวม	4

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบบันทึกการสังเกต โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากหนังสือ เอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อศึกษาสภาพการจัดสภาพแวดล้อมของผู้ดูแลเด็กและกำหนดเพื่อให้ได้กรอบแนวคิด

3.2 ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้	แบบสอบถาม	ข้อ	รวม (ข้อ)
	น้ำหนัก		
1. การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก	70		33
1.1 กิจกรรมกลุ่มใหญ่	25		15
การจัดพื้นที่		1, 6, 9, 11, 12, 13, 14	7
การกำหนดขอบเขต		2, 4, 7, 8	4
การจัดบรรยากาศในการทำงานร่วมกัน		3	1
การจัดวางครุภัณฑ์		5	1
ความปลอดภัย		10, 15	2
1.2 กิจกรรมมุมประสบการณ์	25		12
การกำหนดขอบเขตของพื้นที่		16, 17, 19, 21, 22, 23, 24	7
ขนาดของพื้นที่		18	1
การจัดวางวัสดุอุปกรณ์		25, 26	2
การปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์		20, 27	2
1.3 สนามเด็กเล่น	20		6
การกำหนดขนาดของสนาม		28	1
ความหลากหลายของเครื่องเล่นสนาม		30	1
จำนวนเครื่องเล่นสนาม		31	1
ความปลอดภัย		29, 32, 33	3

ตารางที่ 5 (ต่อ) โครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ความสามารถในการจัดการเรียนรู้	แบบสอบถาม	ข้อ	รวม (ข้อ)
	น้ำหนัก		
2. การพัฒนาตนของครู	30		10
2.1 การเตรียมการสอน	15		6
การกำหนดพื้นที่		36	1
การกำหนดครุภัณฑ์		37	1
การจัดวางครุภัณฑ์		34, 35	2
ระบบการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์		38, 39	2
2.2 การพัฒนาวิชาชีพ	15		4
การจัดพื้นที่ประชาสัมพันธ์		40, 41	2
การจัดพื้นที่ในการประชุม		42	1
ระบบการจัดเก็บเอกสาร		43	1
	รวม	100	43

3.3 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 กำหนดลักษณะของเครื่องมือ

- 1) แบบสอบถามการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ มี 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน อายุของเด็กในความดูแล และจำนวนนักเรียนในห้อง
 - ตอนที่ 2 การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้มี ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 43 ข้อ

- 5 หมายถึง มีการใช้งานหรือการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการใช้งานหรือการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง มีการใช้งานหรือการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการใช้งานหรือการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง มีการใช้งานหรือการปฏิบัติ~~น้อยที่สุด~~ไม่เคยเลย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2) แบบบันทึกการสังเกตการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ มี 1 ชุด เป็นแบบบันทึกการสังเกตที่มีโครงสร้างและใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยทำการสังเกตผู้ดูแลเด็กที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดจากการทำแบบสอบถาม จำนวน 4 คน แบบบันทึกการสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบเติมข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต สถานที่ วันที่ เวลาเริ่มต้นการสังเกตและเวลาสิ้นสุดที่บันทึกการสังเกต

ตอนที่ 2 ประเด็นการสังเกต ได้แก่

1. พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก

1.1 กิจกรรมกลุ่มใหญ่

- 1) การจัดพื้นที่ เช่น ตำแหน่งของพื้นที่ในการใช้งาน การเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก การออกแบบพื้นที่แสดงผลงานของเด็ก
- 2) การกำหนดขอบเขต เช่น ขนาดของพื้นที่ในการทำกิจกรรม สัญลักษณ์และอุปกรณ์ในการกำหนดขอบเขต ลักษณะของพื้นที่การเรียนรู้ในห้องเรียน
- 3) ความปลอดภัย ได้แก่ การปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้สอดคล้องกับพื้นที่

1.2 กิจกรรมมุมประสบการณ์

- 1) ขนาดของพื้นที่ เช่น ขนาดของพื้นที่กับกิจกรรม
- 2) การกำหนดขอบเขต เช่น ตำแหน่งการจัดวางพื้นที่กับธรรมชาติกิจกรรม และอุปกรณ์
- 3) การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ เช่น การจัดวางสื่อวัสดุ

1.3 สนามเด็กเล่น

- กับกิจกรรม
- 1) การกำหนดขนาดของสนาม เช่น ขนาดของพื้นที่
 - 2) จำนวนเครื่องเล่นสนาม เช่น ความสัมพันธ์ด้าน
- จำนวนเครื่องเล่นสนามกับเด็ก
- 3) ความปลอดภัย เช่น ตำแหน่งการจัดวางพื้นที่กับ
- ธรรมชาติของกิจกรรม การจัดวางเครื่องเล่นสนาม ความปลอดภัย

2. พื้นที่สำหรับพัฒนาตนของครู

2.1 การเตรียมการสอน

- 1) การกำหนดพื้นที่ เช่น ขนาดของพื้นที่กับการ
- เตรียมการสอน ขนาดของพื้นที่ในการเก็บของใช้ส่วนตัว
- 2) ระบบการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ เช่น การจัดเก็บ
- สื่อ วัสดุและอุปกรณ์การสอน การจัดเก็บเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก

2.2 การพัฒนาวิชาชีพ

- 1) การจัดระบบเอกสาร เช่น ลักษณะของพื้นที่
- กับการจัดเก็บเอกสารสำคัญ ได้แก่ หลักสูตร เอกสารประกันคุณภาพ และแฟ้มเอกสารสำหรับการ
- พัฒนาตนเองและการจัดระบบเอกสาร
- 2) การจัดพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เช่น ลักษณะของ
- พื้นที่กับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลสำหรับเด็กและผู้ปกครอง

3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 ชุด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำไปปรับปรุงเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและการใช้ภาษาโดยแบบสอบถามมีจำนวน 50 ข้อ จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องโดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ($IOC > 0.5$) ซึ่งนับว่าเป็นค่าที่ยอมรับ (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551) ได้จำนวน 43 ข้อ ดังรายละเอียดใน ภาคผนวก ข และปรับปรุงแก้ไขในการใช้ภาษาตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4.2 นำแบบสอบถามจากการปรับแก้ไปทดลองนำร่องประชากรที่มีความใกล้เคียง กับตัวอย่างประชากรแต่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากจังหวัด 1 จังหวัด ได้จังหวัดขอนแก่น จากนั้นทำการสุ่มอำเภอและศูนย์ได้ผู้ดูแลเด็กจำนวน 10 คน

3.4.3 ผู้วิจัยทำการทดลองนำร่องแบบบันทึกการสังเกตจากประชากรที่ใช้ในการทดลองนำร่องจากแบบสอบถามจำนวน 10 คนโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้ผู้ดูแลเด็กจำนวน 2 คน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนผู้ดูแลเด็กที่ใช้ในการทดลองนำร่อง จำแนกตามจังหวัด อำเภอและชื่อศูนย์

จังหวัด	อำเภอ	ศูนย์	จำนวนผู้ดูแลเด็กที่ใช้ในการทดลองนำร่อง	
			แบบสอบถาม	แบบบันทึกการสังเกต
ขอนแก่น	เปือยน้อย	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสายทอง	2	-
		ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์	1	-
	บ้านไผ่	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลโคกสูง	1	-
		ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลเมืองบ้านไผ่	2	1
	บ้านฝาง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านฝาง	2	-
	ชนบท	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโนนหัน	1	1
		ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลปอแดง	1	-
	รวม			10

3.4.4 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.962 ดังรายละเอียดในภาคผนวก ค ซึ่งถือว่าเป็นความเชื่อมั่นสูงเมื่อเทียบกับค่าความเชื่อมั่น 0.71 – 1.00 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2548) จากนั้นนำมาพัฒนาเป็นฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่งถึงผู้อำนวยการสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือการเก็บข้อมูลไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ

4.2 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยมีการสอดซองติดแสตมป์พร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามจำนวนตัวอย่างประชากร โดยขอความอนุเคราะห์ให้ทางผู้ดูแลเด็กดีเด่น ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งกลับทางไปรษณีย์

4.3 หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 4 สัปดาห์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่ส่งแบบสอบถาม กลับมาผู้วิจัยใช้วิธีการส่งจดหมาย และโทรศัพท์ไปยังต้นสังกัด เพื่อติดตามและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปให้อีกครั้ง จากการส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 336 ฉบับ แบบสอบถามที่ได้รับ สมบูรณ์ทั้งสิ้น จำนวน 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.88 จำแนกตามภูมิภาค ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนแบบสอบถามที่ส่งและได้รับที่สมบูรณ์ จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนแบบสอบถาม	
	ที่ส่ง	ที่สมบูรณ์
เหนือ	84	76
ตะวันออกเฉียงเหนือ	84	77
กลาง	84	83
ใต้	84	66
รวม	336	302

4.5 แบบบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยทำการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผู้ดูแลเด็กที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด 4 คน จากการตอบแบบสอบถามในแต่ละภูมิภาค ตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยผู้วิจัยสังเกตและจดบันทึกด้วยตนเองและทำการสังเกตผู้ดูแลเด็กคนละ 1 วัน ในช่วงตั้งแต่เวลา 07.30 -15.30 น. โดยมีรายละเอียดวันที่เก็บรวบรวมข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 การเก็บข้อมูลด้วยแบบบันทึกการสังเกต จำแนกตามภูมิภาค จังหวัด และศูนย์

ภูมิภาค	จังหวัด	ศูนย์
เหนือ	เพชรบูรณ์	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านดิว
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ขอนแก่น	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลแวงน้อย
กลาง	ปทุมธานี	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคลองสี่
ใต้	พัทลุง	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการปฏิบัติและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียงแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการจัดการและการทำงาน
หรือปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการจัดการและการทำงาน
หรือปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการจัดการและการทำงานหรือ
ปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการจัดการและการทำงานหรือ
ปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการจัดการและการทำงาน
หรือปฏิบัติที่น้อยที่สุด/ไม่เคยเลย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้พื้นที่การจัดการ
เรียนรู้วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และนำเสนอเป็นความเรียง

5.2 แบบบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง แล้วนำเสนอ
ข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบของการบรรยายตาม ตามประเด็นการใช้พื้นที่สำหรับการจัดการเรียนรู้ ด้าน
พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กและพื้นที่การพัฒนาตนเอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ศึกษา ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก

ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน ในฐานะผู้ดูแลเด็ก อายุของเด็กในความดูแล จำนวนเด็กในห้อง ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำเสนอในตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามสถานภาพ จำนวน และค่าร้อยละ

สถานภาพ	จำนวน (n = 302)	ร้อยละ (100)
1. เพศ		
ชาย	10	3.40
หญิง	292	96.60
2. อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	2	0.70
25 - 35 ปี	141	47.60
36 - 45 ปี	121	39.50
46 - 55 ปี	36	11.50
มากกว่า 55 ปี	2	0.70
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	62	20.53
3.2 ปริญญาตรี	227	75.17

ตารางที่ 9 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามสถานภาพ จำนวน และค่าร้อยละ

สถานภาพ	จำนวน (n = 302)	ร้อยละ (100)
สาขาการศึกษาปฐมวัย	185	61.26
สาขาประถมศึกษา	5	1.65
สาขาจิตวิทยา	2	0.66
สาขาสุขศึกษา	2	0.66
สาขาเทคโนโลยีการศึกษา	1	0.34
สาขาภาษาอังกฤษ	5	1.65
สาขาภาษาไทย	4	1.33
สาขาวัตผลและประเมินผล	4	1.33
สาขาสังคมศึกษา	1	0.34
สาขาพลศึกษา	5	1.65
สาขาบริหารธุรกิจ	4	1.33
สาขารัฐประศาสนศาสตร์	5	1.65
สาขาวิทยาศาสตร์	2	0.66
สาขามนุษยศาสตร์	2	0.66
3.3 ปริญญาโท	13	4.30
4. ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	88	29.50
5 -10 ปี	124	41.60
11 -15 ปี	46	15.50
16 -20 ปี	37	11.10
มากกว่า 20 ปี	7	2.30

ตารางที่ 9 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจำแนกตามสถานภาพ จำนวน และค่าร้อยละ

สถานภาพ	จำนวน (n = 302)	ร้อยละ (100)
5. อายุของเด็กในความดูแล		
2 ปี	47	15.60
3 ปี	103	34.10
4 ปี	38	12.60
5 ปี	15	5.00
คละอายุ 2-5 ปี	99	32.70
6. จำนวนนักเรียนในห้อง		
น้อยกว่า 10 คน	2	0.70
10 -15 คน	45	15.00
16 -20 คน	89	29.20
21 -25 คน	50	16.60
มากกว่า 25 คน	116	38.50

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.60 มีอายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.60 วุฒิการศึกษาสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 75.17 โดยจบสาขาการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อยละ 63.10 มีประสบการณ์ทำงานในฐานะผู้ดูแลเด็ก 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.60 ดูแลเด็กอายุ 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.10 มีจำนวนเด็กในความดูแลมากกว่า 25 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้พื้นที่สำหรับการจัดการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้	การจัดการ (ร้อยละ)		การใช้งาน		
	ไม่จัด	จัด	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก	18.35	81.65	3.79	.73	มาก
1.1 กิจกรรมกลุ่มใหญ่	18.63	81.37	3.82	.74	มาก
1.2 กิจกรรมมุมประสบการณ์	16.75	83.25	3.85	.80	มาก
1.3 สนามเด็กเล่น	21.10	78.90	3.74	.86	มาก
2.พื้นที่การพัฒนาตนของครู	12.35	87.65	3.78	.71	มาก
2.1 การเตรียมการสอน	8.61	91.39	3.78	.78	มาก
2.2 การพัฒนาวิชาชีพ	17.96	82.04	3.82	.75	มาก
รวม	16.96	83.04	3.67	.64	มาก

จากตารางที่ 10 แสดงว่า โดยภาพรวมผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านการจัดการพื้นที่การเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 83.04 เมื่อพิจารณาด้านการใช้งานพื้นที่สำหรับการจัดการเรียนรู้พบว่า พื้นที่สำหรับการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กและพื้นที่สำหรับพัฒนาตนของครูอยู่ในระดับมากทั้งคู่ ($3.78 \leq \bar{X} \leq 3.79$)

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้
ของเด็ก

ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก	การจัดการ (ร้อยละ)		การใช้งาน			
	ไม่จัด	จัด	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
กิจกรรมกลุ่มใหญ่						
1. การจัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรม	5.30	94.60	3.85	.98	มาก	
2. การกำหนดขอบเขตการทำกิจกรรม	29.40	70.60	3.54	.97	มาก	
3. การจัดบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม	31.20	68.80	3.73	1.04	มาก	
4. การจัดกระดานสำหรับการเล่านิทานหรือประกอบ การทำกิจกรรม	37.70	62.30	3.64	.99	มาก	
5. การจัดวางครุภัณฑ์สะดวกต่อการทำกิจกรรม	10.90	89.10	3.51	.95	มาก	
6. การจัดเก็บของใช้สำหรับเด็ก	12.00	88.00	3.92	.98	มาก	
7. การกำหนดพื้นที่ในการแสดงผลงานเด็ก	11.00	89.00	3.81	.93	มาก	
8. การจัดพื้นที่ในการจัดวางผลงานการเรียนรู้ของเด็ก	15.10	84.90	3.74	.94	มาก	
9. การจัดพื้นที่สงบและผ่อนคลายภายในห้องหลังจากทำกิจกรรม	21.10	78.90	4.02	.96	มาก	
10. การจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมมีความปลอดภัย	4.30	95.70	4.17	.84	มาก	
11. การจัดพื้นที่โล่งกว้างสำหรับการวิ่งเล่นอย่างอิสระ	5.60	94.40	4.22	.90	มาก	
12. การจัดพื้นที่สำหรับการออกกำลังกายนอกห้องเรียน	20.20	79.80	3.97	1.02	มาก	
13. การจัดพื้นที่การเล่นนอกห้องเรียน	37.90	62.10	3.71	1.10	มาก	
14. การจัดพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจนอกห้องเรียน	31.70	68.30	3.69	1.08	มาก	
15. การจัดพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กนอกห้องเรียนมีความ ปลอดภัย	11.00	89.00	3.87	.93	มาก	
	รวม	18.63	81.37	3.82	.74	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้
ของเด็ก

ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก	การจัดการ (ร้อยละ)		การใช้งาน			
	ไม่จัด	จัด	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
กิจกรรมมุมประสบการณ์						
16. การกำหนดขอบเขตโดยใช้ตู้ ชั้น หรือโต๊ะ	17.60	82.40	3.72	.93	มาก	
17. การกำหนดขนาดของพื้นที่สอดคล้องกับกิจกรรมที่ออกแบบ	22.30	77.70	3.75	1.92	มาก	
18. การกำหนดพื้นที่โดยคำนึงถึงธรรมชาติของกิจกรรม	14.60	85.40	3.75	.93	มาก	
19. การกำหนดพื้นที่ให้เด็กได้เล่นหรือลงมือจัดกระทำกับวัสดุ	17.20	82.80	3.68	.93	มาก	
20. การปรับเปลี่ยนกิจกรรมในมุมประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้	16.60	83.40	3.69	.89	มาก	
21. การจัดวางพื้นที่ในห้องเรียนที่เน้นการพัฒนาความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก	12.30	87.70	3.72	.91	มาก	
22. การจัดแบ่งพื้นที่สำหรับฝึกฝนทักษะการคิดของเด็กอย่างหลากหลาย	18.20	81.80	3.79	.88	มาก	
23. การกำหนดพื้นที่ในการฝึกให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเอง	21.90	78.10	3.76	.92	มาก	
24. การจัดพื้นที่ในห้องเรียนให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะการรู้หนังสือ	30.20	69.80	3.67	.97	มาก	
25. การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้สะดวกต่อการหยิบใช้	12.60	87.40	3.82	.95	มาก	
26. การจัดเตรียมสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ให้เพียงพอกับการใช้งาน	9.90	90.10	3.65	.02	มาก	
27. การปรับเปลี่ยนห้องเรียนและมุมประสบการณ์ให้มีความงดงาม	8.00	92.00	3.80	.98	มาก	
	รวม	16.75	83.25	3.85	.80	มาก

ตารางที่ 11(ต่อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้
ของเด็ก

ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก	การจัดการ (ร้อยละ)		การใช้งาน			
	ไม่จัด	จัด	\bar{x}	S.D.	แปลผล	
สนามเด็กเล่น						
28. จำนวนเด็กและขนาดของสนาม	15.20	84.80	3.79	1.08	มาก	
29. ความปลอดภัยของพื้นที่	19.20	80.80	3.85	1.21	มาก	
30. ความหลากหลายของเครื่องเล่นสนาม	20.20	79.80	3.75	1.07	มาก	
31. ความเพียงพอของเครื่องเล่นสนาม	21.90	78.10	3.48	1.13	ปานกลาง	
32. สภาพของเครื่องเล่นสนาม	20.50	79.50	3.62	1.05	มาก	
33. ความปลอดภัยของพื้นสนามเด็กเล่น	28.50	71.50	3.68	1.08	มาก	
	รวม	21.10	78.90	3.74	.86	มาก
	รวมทั้งสิ้น	18.35	81.65	3.74	.86	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงว่า ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กโดยภาพรวมของผู้ดูแลเด็กพบว่า ผู้ดูแลเด็กมีการจัดการกิจกรรมมุมประสบการณ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.25 เมื่อพิจารณาการใช้งานพบว่าในทุกด้านย่อยอยู่ในระดับมาก ($3.74 \leq \bar{x} \leq 3.85$) เมื่อพิจารณารายข้อในกิจกรรมมุมประสบการณ์ พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดได้แก่ การจัดวางวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้ในระดับสายตาเด็กและง่ายต่อการหยิบใช้ ($\bar{x}=3.82$) การปรับเปลี่ยนห้องเรียนและมุมประสบการณ์ให้มีความงดงาม ($\bar{x}=3.80$) การจัดแบ่งพื้นที่สำหรับฝึกฝนทักษะการคิดของเด็กอย่างหลากหลาย ($\bar{x}=3.79$) นอกจากนี้ยังพบว่า เมื่อพิจารณารายข้อในสนามเด็กเล่นมีค่าเฉลี่ยคะแนนน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลางได้แก่ เครื่องเล่นสนามมีจำนวนเพียงพอกับการใช้งานของเด็ก ($\bar{x}=3.48$)

จากข้อมูลในการสังเกต พบว่า ผู้ดูแลเด็กในทุกภูมิภาคมีการจัดการพื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กได้แก่ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ โดยจัดเป็นพื้นที่กว้างเพียงพอสำหรับการทำกิจกรรมสำหรับเด็กทั้งหมดในห้องเรียน โดยการใช้สัญลักษณ์ในการกำหนดพื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ เช่น รูปสัตว์ เทป กาวหรือตัวเลข มีการจัดมุมประสบการณ์โดยมุมประสบการณ์ที่จัดไว้ได้แก่ มุมบล็อก มุมศิลปะ มุมดนตรี มุมเกมการศึกษา มุมบทบาทสมมติ มุมนิทาน/มุมหนังสือ แต่ในบางภูมิภาคพบว่า อุปกรณ์ในมุมประสบการณ์ยังไม่เพียงพอกับการใช้งาน อุปกรณ์บางชิ้นชำรุดไม่อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ ในส่วนของสนามเด็กเล่น พบว่า มีการจัดให้มีเครื่องเล่นสนาม เช่น กระดานลื่น ชิงช้า อุโมงค์ เครื่องเล่นปีนป่าย ไม้กระดก เป็นต้น อย่างไรก็ตามพบว่าในบางภูมิภาคสภาพเครื่องเล่นสนามชำรุดไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน มีจำนวนเครื่องเล่นสนามไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กและขาดความหลากหลาย ทั้งนี้ ผู้ดูแลเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมในพื้นที่การเรียนรู้ที่จัดไว้สำหรับเด็ก

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครู

ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครู	การจัดการ (ร้อยละ)		การใช้งาน		
	ไม่จัด	จัด	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การเตรียมการสอน					
34.การจัดเตรียมครุภัณฑ์ภายในห้องเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานของครู	10.00	90.00	3.66	.98	มาก
35. การจัดชั้น ตู้ หรือโต๊ะสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของครู	8.70	91.30	3.78	1.00	มาก
36. การกำหนดพื้นที่สำหรับการจัดเตรียมกิจกรรมและสื่อการสอน	8.30	91.70	3.72	.95	มาก
37. การกำหนดครุภัณฑ์ในการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรมของเด็ก	8.60	91.40	3.66	1.02	มาก
38. ระบบการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์	4.00	96.00	3.86	.88	มาก
39. การจัดเก็บหรือโยกย้ายแฟ้มเอกสารที่มีมากเกินไปจนความจำเป็น	12.30	87.70	3.73	.91	มาก
รวม	8.61	91.39	3.78	.78	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครู

ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครู	การจัดการ (ร้อยละ)		การใช้งาน			
	ไม่จัด	จัด	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
การพัฒนาวิชาชีพ						
40. การจัดพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์	16.30	83.70	3.74	.97	มาก	
41. การจัดพื้นที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลหรือประกาศของทางโรงเรียน	19.60	80.04	3.74	.97	มาก	
42. การจัดพื้นที่ในการประชุม	27.20	72.80	3.63	1.00	มาก	
43. ระบบการจัดเก็บเอกสาร	9.00	91.00	3.77	.89	มาก	
	รวม	17.96	82.04	3.82	.75	มาก
	รวมทั้งสิ้น	12.35	87.65	3.78	.71	มาก

จากตารางที่ 12 แสดงว่า ความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครูโดยภาพรวมของผู้ดูแลเด็กพบว่า มีการจัดการพื้นที่การพัฒนาดนของครูในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 87.65 เมื่อพิจารณาการใช้งานพบว่าในทุกด้านย่อยอยู่ในระดับมาก ($3.78 \leq \bar{X} \leq 3.82$) เมื่อพิจารณารายข้อในการพัฒนาวิชาชีพพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดได้แก่ การจัดระบบเอกสารหลักสูตร เอกสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และแฟ้มข้อมูลสำหรับพัฒนาดนเองให้สะดวกต่อการสืบค้น ($\bar{X}=3.77$) ภายในห้องเรียนมีบอร์ดหรือพื้นที่เฉพาะในการติดข้อมูลต่างๆ ให้ผู้ปกครองได้รับทราบเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ($\bar{X}=3.77$) ภายในห้องเรียนมีบอร์ดหรือพื้นที่เฉพาะในการติดข้อมูลหรือประกาศต่างๆ ของทางโรงเรียน ($\bar{X}=3.77$)

ข้อมูลจากการสังเกต พบว่า ในทุกภูมิภาคมีการจัดพื้นที่การพัฒนาดนของครู พื้นที่การพัฒนาวิชาชีพ มีการจัดพื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความรู้ สำหรับผู้ปกครอง ในลักษณะของป้ายนิเทศ หรือมุมสำหรับแจกเอกสารแผ่นพับ การจัดระบบเอกสารมีการใช้ชั้น ตู้ หรือกล่องเอกสารในการจัดระเบียบเอกสารสำหรับการสอน การประกันคุณภาพ หลักสูตร ธุรการชั้นเรียน เป็นต้น แต่ในบางภูมิภาค พบว่า การจัดเก็บเอกสารมีการจัดเรียงอย่างเป็นระเบียบแต่ยังไม่ได้แบ่งเป็นหมวดหมู่ชัดเจน ในส่วนของการเตรียมการสอน ผู้ดูแลเด็กใช้พื้นที่โต๊ะครูสำหรับการเตรียมแผนการสอน สื่อ

และอุปกรณ์ มีชั้นสำหรับเก็บอุปกรณ์สำหรับจัดทำสื่อ ซึ่งมีทั้งสื่อที่จัดซื้อ จัดหา และจัดทำจากวัสดุเหลือใช้และวัสดุธรรมชาติ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลในการตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ดูแลเด็กให้ข้อเสนอแนะความสามารถในการใช้พื้นที่การเรียนรู้ สรุปลงเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1. ควรจัดให้มีพื้นที่หรือบริเวณที่มีขนาดเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากในบางศูนย์พื้นที่ในการจัดการเรียนรู้ของเด็กยังต้องอาศัยบริเวณศาลาว่างหรือห้องเรียนเก่าในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับเด็ก
2. ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับการใช้งานในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก เพราะในบางศูนย์ยังขาดแคลนวัสดุ สื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์สำหรับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก
3. ควรให้ผู้มีอำนาจรับผิดชอบให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เพราะในการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการบริหารงานของท้องถิ่น มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ของเด็กในด้านการสนับสนุนงบประมาณและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ด้าน ได้แก่ พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาตนของครู

ประชากร คือ ผู้ดูแลเด็กดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2550-2554 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2,430 คน

ตัวอย่างประชากร คือ ผู้ดูแลเด็กดีเด่นประจำปี พ.ศ.2550-2554 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 336 คน ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95% ยอมให้คลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ และกำหนดตัวอย่างประชากรในแต่ละภูมิภาคด้วยการสุ่มแบบโควตา (1970 อ้างถึงใน วรณณี แกมเกตุ, 2551) ผู้วิจัยทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากชื่อจังหวัด และชื่ออำเภอในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างประชากรตามที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบบันทึกการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย แบบบันทึกการสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง แล้วนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายประเด็นการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ ด้านพื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก และพื้นที่การพัฒนาตนของครู

สรุปผลการวิจัย

ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กและพื้นที่การพัฒนาดนของครู อยู่ในระดับมากทั้งคู่

พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านย่อย กิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมมุมประสบการณ์ และสนามเด็กเล่น ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถอยู่ในระดับมาก

จากการสังเกต พบว่า ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ได้แก่ กิจกรรมกลุ่มใหญ่ มีการจัดการและใช้งานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกภูมิภาค กิจกรรมมุมประสบการณ์มีการจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกภูมิภาค ในบางภูมิภาคมีวัสดุอุปกรณ์ในมุมประสบการณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก และในบางภูมิภาคเครื่องเล่นสนามมีจำนวนน้อยและเครื่องเล่นสนามชำรุดไม่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

พื้นที่การพัฒนาดนของครู ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านย่อย การเตรียมการสอน และการพัฒนาวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

จากการสังเกต พบว่า ผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการใช้พื้นที่การพัฒนาดนของครูได้แก่ การเตรียมการสอน มีการจัดบริเวณเฉพาะในการเตรียมการสอนหรือใช้โต๊ะครูในการเตรียมการสอน การพัฒนาวิชาชีพผู้ดูแลเด็กจัดให้มีพื้นที่สำหรับประชาสัมพันธ์ข่าวสารและการจัดระบบเอกสาร

ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

ผู้ดูแลเด็กให้ข้อเสนอแนะในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ควรจัดให้มีพื้นที่หรือบริเวณที่มีขนาดเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับการใช้งานในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก และผู้มีอำนาจรับผิดชอบควรให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความสามารถในการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

1. พื้นที่การเรียนรู้ของเด็ก

ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้พื้นที่การเรียนรู้ของเด็กอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในพื้นที่การเรียนรู้ของเด็กจะต้องได้รับประสบการณ์จากสิ่งรอบตัวเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุดสอดคล้องกับ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2554) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ว่า เป็นสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่างๆได้ด้วยตนเอง และ เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดในสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมที่ได้เตรียมไว้อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้จากการทำงานอย่างมีอิสระตามที่ตนเองต้องการ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ 2540) ดังที่ สุทธิษา มาลีเสต (2551) พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคใต้ ส่วนใหญ่มีห้องเรียนชั้นอนุบาลแยกเป็นเอกเทศ คำนี้ถึงความปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้สะดวกและแสงสว่างเพียงพอ การจัดตกแต่งห้องเรียนใช้ผลงานของเด็กในการตกแต่งห้องเรียนและจัดป้ายนิเทศ

การจัดสนามเด็กเล่นความเพียงพอของเครื่องเล่นสนามอยู่ในระดับปานกลาง และจากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า สนามเด็กเล่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในบางภูมิภาคมีสภาพที่ชำรุด ไม่อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในการพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กมีส่วนสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก การมีสุขภาพที่ดีนั้นจะเป็นประตูไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆอย่างเต็มศักยภาพ เด็กปฐมวัยควรได้ทำกิจกรรมในสนามเด็กเล่นไม่น้อยกว่ากิจกรรมในห้องเรียน เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย และทักษะทางกลไก ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจึงควรจัดเตรียมเครื่องเล่นสนามที่หลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนเด็ก ดังที่ อรุณี หรดาล (2548) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กวัย 3-5 ปี ในวัยนี้จะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเรื่องความสูงและน้ำหนัก กล้ามเนื้อที่ใช้ในการเคลื่อนไหว เช่นกล้ามเนื้อมือ กล้ามเนื้อเท้า ยังทำงานประสานกันไม่ได้ดีพอ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อมือและตา ทำให้เด็กยังไม่สามารถ เขียนหนังสือได้ดี เด็กวัยนี้จะชอบการเคลื่อนไหวไม่อยู่นิ่ง มีความคล่องแคล่วว่องไวในการเดิน การวิ่ง การหยิบจับ การช่วยเหลือตนเอง สามารถควบคุมและบังคับการทรงตัวได้ดี ทำให้เด็กในวัยนี้พร้อมที่จะออกกำลังและเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ การสัมผัสหรือการใช้มือมีความละเอียดขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณิชฎิกา เพ็งลี

(2553) พบว่า สมรรถภาพทางกลไกของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง คือ พลังกล้ามเนื้อขาและพลังกล้ามเนื้อแขนมีพัฒนาการดีกว่ากลุ่มควบคุม

2. พื้นที่การพัฒนาดนของครู

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับพื้นที่การพัฒนาดนมากกว่าพื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ผลจากการสังเกต พบว่า ผู้ดูแลเด็กมีการจัดระบบเอกสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ เพิ่มข้อมูลสำหรับการพัฒนาดนเอง งานธุรการชั้นเรียน ภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดมากมาย ทำให้ผู้ดูแลเด็กมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ในภาระงานที่มากขึ้นมีผลทำให้ผู้ดูแลเด็กต้องแบ่งเวลาทำภาระงานอื่นนอกเหนือจากการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง สีนวน (2546) ที่ว่า ครูมีภาระงานมากเพราะครูต้องรับผิดชอบงานอื่นนอกจากงานสอน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งที่ผู้ดูแลเด็กควรมีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ จัดสภาพแวดล้อม จัดประสบการณ์ และกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย (กรมวิชาการ, 2540) เมื่อผู้ดูแลเด็กมีภาระหน้าที่รับผิดชอบอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นอาจทำให้ไม่มีเวลาให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แก่เด็กได้เต็มที่ หากไม่เร่งดำเนินการแก้ไขอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีเครือข่ายของผู้ดูแลเด็กในแต่ละอำเภอหรือจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม หรือให้ความรู้เชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ดูแลเด็ก
3. ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดพื้นที่การเรียนรู้ มุมประสบการณ์หรือเชิญผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรตามมุมประสบการณ์หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการและการทำงานพื้นที่การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

รายการอ้างอิง

- Canning, N. (2011). *Play and Practice in the Early Years Foundation Stage*. SAGE Publications: London UK.
- Decker, A. C., and Decker, R.J. (2005). *Planning and administering early childhood programs*. New Jersey: Pearson education.
- Dockett, S., and Flerer, M. (1999). *Play and pedagogy in early childhood bending the rules*. Australia: Harcourt Brace & Company.
- Eleano, L. (2009, 2012, 30 Jan). Children's power over play: A cultural geography of playspaces in America. from <http://etd.ohiolink.edu>
- Ellis, M. J. (1973). *Why people play*. N.J: Prentice-Hall, Inc.
- Gestwicki, C. (1999). *Developmentally appropriate practice: Curriculum and development in early education*. Albany: Delmar.
- Linder, T. W. (2002). *Transdisciplinary play-base intervention: guidelines for developing a meaningful curriculum for young children*. London: Paul Brookers Publishing.
- Smith, R. a. J., D. (2001, [2012, Jan 12]). Teacher Perceptions of Play: Implications for Learning and Instruction in the First Grade. from <http://etd.ohiolink.edu>
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เบริน-เบส บั๊คส์
- ชนิษฐา มะปะโท. (2552). สภาพและปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาระดับอนุบาลของโรงเรียนเทศบาลนคร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐรดา มณีรัตน์ และ พิทยาภรณ์ สิงหากานตพงษ์. (2554). เอกสารประกอบการสอนวิชา *ECED 202* การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร.
- ณัฐิกา เฟ็งลี. (2553). การพัฒนารูปแบบสนามเด็กเล่นโดยใช้ภูมิปัญญาไทยเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกลไกของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล จงเจริญ. (2552). สภาพและปัญหาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ดวงพร หัวเมืองแก้ว. (2544). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนสังกัดกรม
 ประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2551). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา คชภักดี. (2543). ขั้นตอนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิ-5ปี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ และ วัฒนา ปุญญฤทธิ์. (2548). การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็น
 สำคัญ ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
 สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พัชนี ว่างยาฉิม. (2545). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลใน
 โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
 ปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาดไทย กระทรวง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).
- มหาดไทย กระทรวง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2552). การคัดเลือกผู้ดูแลเด็กดีเด่นศูนย์
 พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).
- มหาดไทย กระทรวง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2547). คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.).
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2549). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เอพี กราฟิกส์ ดีไซน์.
- เยาวพา เดชะคุปต์ และคณะ. (2552). เอกสารประกอบการสอนวิชา *ECED 801* การจัดการเรียนรู้
 สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิณี เหมชะญาติ. (2549). เอกสารประกอบการสอนวิชา 2703637 การจัดประสบการณ์การศึกษา
 สำหรับเด็กวัยอนุบาล. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัดสำเนา).
- วัฒนา ปุญญฤทธิ์ และ อารมณ สุวรรณपाल. (2555). แนวการศึกษาชุดวิชาหลักการและแนวคิด
 ทางการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 1-7. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2548). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

- ศึกษาธิการ กระทรวง กรมวิชาการ. (2540). หลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ศึกษาธิการ กระทรวง สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2543). คุรุสภาพัฒนาชีวิตครู พัฒนาชาติ ไบอโนยัตประกอบวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. (2543). การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (อัดสำเนา).
- สมปอง สีนวน. (2546). การศึกษาการประเมินพัฒนาการเด็กอนุบาล ในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธิชา มาลีเลิศ. (2551). สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณี หรดาล. (2548). แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรุณี หรดาล และคณะ. (2555). แนวการศึกษาชุดวิชาหลักการและแนวทางการศึกษาปฐมวัย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2544). โครงการติดตามประเมินการจัดการศึกษา “ปฐมวัย”. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. (2554). ชุดฝึกอบรมครูปฐมวัย โครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล	อาจารย์ประจำภาควิชา
การจัดการเรียนรู้
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ดร.ศศิธร จันทมฤก	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
3. นางสาวพรพรรณ จันทรง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหา/จุดประสงค์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามับเนื้อหาของแบบสอบถาม

ประเด็นคำถาม	ค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถาม และเนื้อหา (IOC)	แปลผล
1. พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก		
1.1 กิจกรรมกลุ่มใหญ่		
(1) ภายในห้องเรียนของท่านมีการจัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่	1	ใช้ได้
(2) ท่านกำหนดขอบเขตการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ของเด็กโดยใช้เก้าอี้ พรม เสื่อ หรือสัญลักษณ์	0.67	ใช้ได้
(3) ท่านมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ในห้องเรียนให้มีบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ	1	ใช้ได้
(4) ท่านมีการจัดกระดานหรือกระดานขาตั้งสำหรับการเล่านิทานหรือประกอบการทำกิจกรรม	0.67	ใช้ได้
(5) ท่านโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนตู้ ชั้นวางของในห้องเรียนเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการทำกิจกรรมของเด็ก	0.67	ใช้ได้
(6) ภายในห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณในการเก็บของใช้สำหรับเด็กเพียงพอ	0.67	ใช้ได้
(7) ท่านมีการจัดเก็บของใช้ส่วนตัวเด็กอย่างเป็นระบบโดยใช้ชั้น ตู้ ราวแขวน หรือลิ้นชัก	1 0.33	ใช้ได้ ปรับปรุง
(8) ท่านกำหนดสัญลักษณ์ของเด็กแต่ละคนในบริเวณที่เก็บของใช้ส่วนตัวและอุปกรณ์การเรียน	0.33	ปรับปรุง
(9) ท่านกำหนดพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วนสำหรับจัดแสดงผลงานของเด็ก	1	ใช้ได้
(10) ท่านจัดให้มีพื้นที่หรือบริเวณที่ใช้ในการจัดวางผลงานการเรียนรู้ของเด็ก	1	ใช้ได้
(11) ท่านมีการจัดพื้นที่สงบๆ ภายในห้องเรียนให้เด็กได้ผ่อนคลายหลังจากการทำกิจกรรม มาทั้งวัน		

ประเด็นคำถาม	ค่าความสอดคล้องระหว่าง		แปลผล
	ข้อความ	ข้อคำถาม และเนื้อหา (IOC)	
(12) ท่านเปิดหน้าต่างและประตูให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกตลอดทั้งวัน	0.33		ปรับปรุง
(13) ภายในห้องเรียนมีพัดลมหรือติดเครื่องปรับอากาศที่พร้อมใช้งาน	0.33		ปรับปรุง
(14) ภายในห้องเรียนมีห้องน้ำที่มีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็กและพร้อมใช้งาน	0		ปรับปรุง
(15) พื้นที่การทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียนมีความปลอดภัย	1		ใช้ได้
(16) ภายนอกห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณที่โล่งกว้างสำหรับให้เด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ	0.67		ใช้ได้
(17) ภายนอกห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณสำหรับการออกกำลังกาย เช่น การปั่นจักรยานสามล้อ การกลองแจ๊ส การฝึกการทรงตัว	0.67		ใช้ได้
(18) ภายนอกห้องเรียนมีบ่อทรายหรือบ่อน้ำให้เด็กได้เล่น	0.67		ใช้ได้
(19) ภายนอกห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณที่จัดไว้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนหย่อมเล็ก ม้านั่ง	0.67		ใช้ได้
(20) พื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กนอกห้องเรียนมีความปลอดภัย	1		ปรับปรุง
1.2 กิจกรรมมุมประสบการณ์			
(21) ครูจัดพื้นที่ภายในห้องเรียนได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับการทำกิจกรรมของเด็ก เช่น ชั้น โต๊ะ เก้าอี้ และอุปกรณ์การเรียนรู้	0.33		ใช้ได้
(22) ท่านกำหนดขอบเขตพื้นที่มุมประสบการณ์โดยใช้ตู้ ชั้น หรือโต๊ะ	1		ใช้ได้
(23) ท่านกำหนดขนาดของพื้นที่ในมุมประสบการณ์ได้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ออกแบบ	1		ใช้ได้
(24) ท่านกำหนดพื้นที่ของมุมประสบการณ์โดยคำนึงถึงธรรมชาติของกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ต้องการความสงบ กิจกรรมที่เคลื่อนไหว	1		ใช้ได้
(25) กิจกรรมในมุมประสบการณ์มีพื้นที่ให้เด็กได้เล่นหรือลงมือจัดกระทำกับวัตถุผ่านการใช้ประสาทสัมผัส เช่น การมอง การดม การชิม การสัมผัส	0.67		

ประเด็นคำถาม	ค่าความสอดคล้องระหว่าง		แปลผล
	ข้อคำถาม และเนื้อหา	(IOC)	
(26) ท่านมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมใน มุมประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้	1		ใช้ได้
(27) ท่านมีการจัดวางพื้นที่ในห้องเรียนที่เน้นการพัฒนา ความพร้อมในการเรียนของเด็กอย่างชัดเจน เช่น ฝึกการฟัง ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกสมาธิ	0.67		ใช้ได้
(28) ท่านมีการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับฝึกฝนทักษะการคิด ของเด็กอย่างหลากหลาย เช่น มุมวิทยาศาสตร์ มุมคณิตศาสตร์ มุมธรรมชาติ มุมไม้บล็อก มุมช่างหรือมุมสร้าง	1		ใช้ได้
(29) ท่านมีการกำหนดพื้นที่หรือบริเวณในการ ฝึกฝนการช่วยเหลือตนเองของเด็ก	1		ใช้ได้
(30) นอกเหนือจากมุมประสบการณ์ ท่านมีการจัดพื้นที่ หรือบริเวณในห้องเรียนให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะ การรู้หนังสืออย่างอิสระ เช่น โต๊ะสำหรับขีดเขียนชื่อ	0.67		ใช้ได้
(31) วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้ในห้องเรียนถูกจัดวาง อยู่บนชั้นในระดับสายตาเด็กและง่ายต่อการหยิบ ใช้ด้วยตัวเด็กเอง	1		ใช้ได้
(32) ท่านมีการจัดเตรียมสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ใน มุมประสบการณ์ได้เพียงพอกับการใช้งานของเด็ก	1		ใช้ได้
(33) ท่านมีการปรับเปลี่ยนห้องเรียนและมุมประสบการณ์ ให้มีความงดงาม	0.67		ใช้ได้
1.3 สนามเด็กเล่น			
(34) สนามเด็กเล่นมีขนาดรองรับจำนวนเด็ก	0.67		ใช้ได้
(35) สนามเด็กเล่นตั้งอยู่ในบริเวณที่มีรั้วรอบขอบ	1		ใช้ได้
(36) เครื่องเล่นสนามมีหลายชนิดและมุ่งพัฒนาทักษะ ทางร่างกายของเด็กได้อย่างครบถ้วน เช่น การทรงตัว ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น	1		ใช้ได้
(37) เครื่องเล่นสนามมีจำนวนเพียงพอกับการใช้งานของเด็ก	1		ใช้ได้
(38) เครื่องเล่นสนามอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์พร้อมใช้	1		ใช้ได้
(39) พื้นที่หรือบริเวณของสนามเด็กเล่นไปด้วยวัสดุที่ ลดการกระแทก เช่น หญ้า โฟมอัด หรือทราย	1		ใช้ได้

ประเด็นคำถาม	ค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถาม และเนื้อหา (IOC)	แปลผล
2. พื้นที่การพัฒนาดนของครู		
2.1 การเตรียมการสอน		
(40) ครูจัดทำภายในห้องเรียนได้รับการจัดเตรียมให้สอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานของครู	1	ใช้ได้
(41) ภายในห้องเรียนมีชั้น ตู้ หรือโต๊ะสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของครู	1	ใช้ได้
2.1 การเตรียมการสอน(ต่อ)		
(42) ท่านมีพื้นที่หรือบริเวณเฉพาะภายในห้องเรียนสำหรับการจัดเตรียมกิจกรรมและสื่อการสอนในแต่ละวัน	1	ใช้ได้
(43) ท่านมีตู้ ชั้น หรือโต๊ะ ในการจัดเก็บสื่อวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมของเด็ก	1	ใช้ได้
(44) ท่านมีการจัดพื้นที่หรือบริเวณภายในห้องเรียนสำหรับเก็บอุปกรณ์ ทำความสะอาดเช่น ไม้กวาด ผ้าเช็ดพื้น	0.33	ปรับปรุง
(45) ท่านมีการจัดระบบการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับเด็กให้สะดวกต่อตัวท่านเองในการหยิบใช้	0.67	ใช้ได้
(46) ท่านมีการจัดเก็บหรือโยกย้ายเพิ่มเอกสารที่มีมากเกินไปไว้ที่อื่น	0.67	ใช้ได้
2.2 การพัฒนาวิชาชีพ		
(47) ภายในห้องเรียนมีบอร์ดหรือพื้นที่เฉพาะในการติดข้อมูลต่างๆให้ผู้ปกครองได้รับทราบเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	0.67	ใช้ได้
(48) ภายในห้องเรียนมีบอร์ดหรือพื้นที่เฉพาะในการติดข้อมูลหรือประกาศต่างๆของทางโรงเรียน	1	ใช้ได้
(49) ท่านให้พื้นที่หรือบริเวณในห้องเรียนเพื่อการประชุมกลุ่มย่อยกับเพื่อนครูเกี่ยวกับวิชาชีพและการพัฒนาดน	0.67	ใช้ได้
(50) ท่านมีการจัดระบบเอกสารหลักสูตรเอกสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ และเพิ่มข้อมูลสำหรับพัฒนาดนเองให้สะดวกต่อการสืบค้น	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

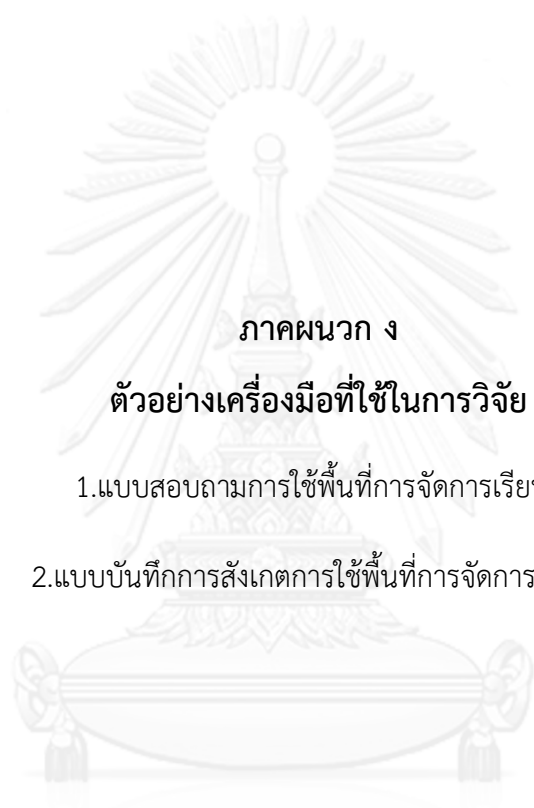
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

(Cronbach's alpha coefficient)

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.962	.957	42

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.แบบสอบถามการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้
- 2.แบบบันทึกการสังเกตการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถาม
การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้ดูแลเด็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็ก

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ หมายถึง

การจัดการและใช้งานพื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก ครอบคลุมถึงบริเวณ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กทั้งกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมมุมประสบการณ์ และสนามเด็กเล่น

การจัดการและใช้งานพื้นที่พัฒนาตนเองของครู ครอบคลุมถึงบริเวณการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ในการสอน และการพัฒนาวิชาชีพของครู ที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

4. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้ จำนวน 43 ข้อ

5 หมายถึง มีการใช้งานหรือปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง มีการใช้งานหรือปฏิบัติมาก

3 หมายถึง มีการใช้งานหรือปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง มีการใช้งานหรือปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง มีการใช้งานหรือปฏิบัติ~~น้อยที่สุด~~/ ไม่เคยเลย

ตัวอย่าง

ที่	รายการ	การจัดการ		การใช้งาน				
		ไม่จัด	จัด	5	4	3	2	1
0	กำหนดพื้นที่ในการระบายอารมณ์สำหรับเด็ก		✓					✓

หมายถึง ท่านมีการจัดการ โดยกำหนดพื้นที่ในการระบายอารมณ์สำหรับเด็ก แต่

ท่านมีการใช้งานหรือปฏิบัติ~~น้อยที่สุด~~/ ไม่เคยเลย

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

5. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด ขอความกรุณาท่านโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพราะคำตอบของท่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความและ/ หรือเติมข้อความตามความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ต่ำกว่า 25 ปี 25 - 35 ปี 36 - 45 ปี
 46 - 55 ปี มากกว่า 55 ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
 ต่ำกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ)
 ปริญญาตรี จบการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย
 อื่นๆ (โปรดระบุ)
 อื่นๆ (โปรดระบุ)
4. ประสบการณ์การทำงานในฐานะผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ต่ำกว่า 5 ปี 5 -10 ปี 11 -15 ปี
 16 -20 ปี มากกว่า 20 ปี (โปรดระบุ).....ปี
5. ท่านดูแลเด็กอายุ
 2 ปี 3 ปี 4 ปี
 5 ปี คละอายุ (โปรดระบุ).....
6. จำนวนเด็กในห้องเรียน
 น้อยกว่า 10 คน 10 - 15 คน 16 -20 คน
 21 -25 คน มากกว่า 25 คน (โปรดระบุ).....คน

ตอนที่ 2 การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ตามความเป็นจริง

ที่	รายการ	การจัดการ		การใช้งาน				
		ไม่จัด	จัด	5	4	3	2	1
พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก								
กิจกรรมกลุ่มใหญ่								
1	ภายในห้องเรียนของท่านมีการจัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่							
2	ท่านกำหนดขอบเขตการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ของเด็กโดยใช้เก้าอี้ พรม เสื่อ หรือสัญลักษณ์							
3	ท่านมีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ในห้องเรียนให้มีบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ							
4	ท่านมีการจัดกระดานหรือกระดานขาตั้งสำหรับการเล่นนิทานหรือประกอบการทำกิจกรรม							

ที่	รายการ	การจัดการ		การใช้งาน				
		ไม่จัด	จัด	5	4	3	2	1
5	ท่านโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนตู้ ชั้นวางของในห้องเรียนเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการทำกิจกรรมของเด็ก							
6	ภายในห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณในการเก็บของใช้สำหรับเด็กเพียงพอ							
7	ท่านกำหนดพื้นที่อย่างเป็นทางการเป็นส่วนสำหรับจัดแสดงผลงานของเด็ก							
8	ท่านจัดให้มีพื้นที่หรือบริเวณที่ใช้ในการจัดวางผลงานการเรียนรู้ของเด็ก							
9	ท่านมีการจัดพื้นที่สงบๆ ภายในห้องเรียนให้เด็กได้ผ่อนคลายหลังจากการทำกิจกรรม มาทั้งวัน							
10	พื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียนมีความปลอดภัย							
11	ภายนอกห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณที่โล่งกว้างสำหรับเด็กได้วิ่งเล่นอย่างอิสระ							
12	ภายนอกห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณสำหรับการออกกำลังกาย เช่น การปั่นจักรยานสามล้อ การกลิ้งลูกบอล การฝึกการทรงตัว							
13	ภายนอกห้องเรียนมีบ่อทรายหรือบ่อน้ำให้เด็กได้เล่น							
14	ภายนอกห้องเรียนมีพื้นที่หรือบริเวณที่จัดไว้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนหย่อมเล็กๆ ม้านั่ง							
15	พื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กนอกห้องเรียนมีความปลอดภัย							
กิจกรรมมุมประสบการณ์								
16	ท่านกำหนดขอบเขตพื้นที่มุมประสบการณ์โดยใช้ตู้ ชั้น หรือโต๊ะ							
17	ท่านกำหนดขนาดของพื้นที่ในมุมประสบการณ์ได้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ออกแบบ							
18	ท่านกำหนดพื้นที่ของมุมประสบการณ์โดยคำนึงถึงธรรมชาติของกิจกรรม เช่น กิจกรรมที่ต้องการความสงบ กิจกรรมที่เคลื่อนไหว							
19	กิจกรรมในมุมประสบการณ์มีพื้นที่ให้เด็กได้เล่น หรือลงมือจัดกระทำกับวัตถุ ผ่านการใช้ประสาทสัมผัส เช่น การมอง การดม การชิม การสัมผัส							
20	ท่านมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในมุมประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้							
21	ท่านมีการจัดวางพื้นที่ในห้องเรียนที่เน้นการพัฒนาความพร้อมในการเรียนของเด็กอย่างชัดเจน เช่น ฝึกการฟัง ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกสมาธิ							
22	ท่านมีการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับฝึกฝนทักษะการคิดของเด็กอย่างหลากหลาย เช่น มุมวิทยาศาสตร์ มุมคณิตศาสตร์ มุมธรรมชาติ มุมไม้บล็อก มุมช่าง หรือมุมสร้าง							
23	ท่านมีการกำหนดพื้นที่หรือบริเวณในการฝึกฝนการช่วยเหลือตนเองของเด็ก							

ที่	รายการ	การจัดการ		การใช้งาน				
		ไม่จัด	จัด	5	4	3	2	1
24	นอกเหนือจากมุมประสบการณ์ ท่านมีการจัดพื้นที่หรือบริเวณในห้องเรียนให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะการรู้หนังสืออย่างอิสระ เช่น โຕ้ะสำหรับขีดเขียนชื่อ							
25	วัสดุอุปกรณ์ในการเรียนรู้ในห้องเรียนถูกจัดวางอยู่บนชั้นในระดับสายตาเด็กและง่ายต่อการหยิบใช้ด้วยตัวเอง							
26	ท่านมีการจัดเตรียมสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ในมุมประสบการณ์ได้เพียงพอกับการใช้งานของเด็ก							
27	ท่านมีการปรับเปลี่ยนห้องเรียนและมุมประสบการณ์ให้มีความงดงาม							
สนามเด็กเล่น								
28	สนามเด็กเล่นมีขนาดรองรับจำนวนเด็ก							
29	สนามเด็กเล่นตั้งอยู่ในบริเวณที่มีรั้วรอบขอบชิด							
30	เครื่องเล่นสนามมีหลายชนิดและมุ่งพัฒนาทักษะทางร่างกายของเด็กได้อย่างครบถ้วน เช่น การทรงตัว ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น							
31	เครื่องเล่นสนามมีจำนวนเพียงพอกับการใช้งานของเด็ก							
32	เครื่องเล่นสนามอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์พร้อมใช้							
33	พื้นที่หรือบริเวณของสนามเด็กเล่นปูด้วยวัสดุที่ลดการกระแทก เช่น หญ้า โฟมอัด หรือทราย							
พื้นที่การพัฒนาตนของครู								
การเตรียมการสอน								
34	ครูภัณฑ์ภายในห้องเรียนได้รับการจัดเตรียมให้สอดคล้องกับความต้องการในการใช้งานของครู							
35	ภายในห้องเรียนมีชั้น ตู้ หรือโຕ้ะสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของครู							
36	ท่านมีพื้นที่หรือบริเวณเฉพาะภายในห้องเรียนสำหรับการจัดเตรียมกิจกรรมและสื่อการสอนในแต่ละวัน							
37	ท่านมีตู้ ชั้น หรือโຕ้ะ ในการจัดเก็บสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมของเด็ก							
38	ท่านมีการจัดระบบการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนสำหรับเด็กให้สะดวกต่อตัวท่านเองในการหยิบใช้							
39	ท่านมีการจัดเก็บหรือโยกย้ายแฟ้มเอกสารที่มีมากเกินไปไว้ที่อื่น							

แบบบันทึกการสังเกต การใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง

1. ผู้ใช้แบบบันทึกการสังเกตคือ ผู้วิจัย
2. แบบบันทึกการสังเกตมีลักษณะเป็นกิ่งมีโครงสร้าง

การปฏิบัติในการสังเกต

1. เตรียมการก่อนการสังเกต
 - 1.1 ผู้วิจัยศึกษาทำความเข้าใจประเด็นในการสังเกตให้ชัดเจน
 - 1.2 ผู้วิจัยนัดวันและเวลาที่จะสังเกตกับผู้ได้รับการสังเกต
2. ดำเนินการสังเกต
 - 2.1 ผู้วิจัยแนะนำตัวและบอกจุดมุ่งหมายในการสังเกตแก่ผู้ได้รับการสังเกต
 - 2.2 ผู้วิจัยดำเนินการสังเกตด้วยตนเองตามประเด็นตลอดการทำกิจกรรมทั้งวัน
3. การบันทึกข้อมูล
 - 3.1 ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ดูแลเด็กให้เรียบร้อยก่อนการสังเกต
 - 3.2 ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลที่พบจากการสังเกตในประเด็นสำคัญ
 - 3.3 ผู้วิจัยจดบันทึกเพิ่มเติมรายละเอียดจากประเด็นสำคัญที่บันทึกไว้
 - 3.4 ผู้วิจัยบันทึกภาพถ่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก จ

ภาพตัวอย่างการใช้พื้นที่การจัดการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.พื้นที่การพัฒนาและการเรียนรู้ของเด็ก

กิจกรรมกลุ่มใหญ่

ผู้ดูแลเด็กจัดพื้นที่ในห้องเรียนสำหรับกิจกรรมกลุ่มใหญ่

โดยกำหนดบริเวณที่โล่งกว้างภายในห้องเรียน

กิจกรรมมุมประสบการณ์

ผู้ดูแลเด็กจัดมุมประสบการณ์โดยจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับการใช้งานของ

เด็กโดยเปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมได้เองตามความสนใจ

สนามเด็กเล่น

ผู้ดูแลเด็กมีการจัดสนามเด็กเล่นสำหรับการทำกิจกรรมของเด็ก

และเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรม

2.พื้นที่การพัฒนาดนของครู

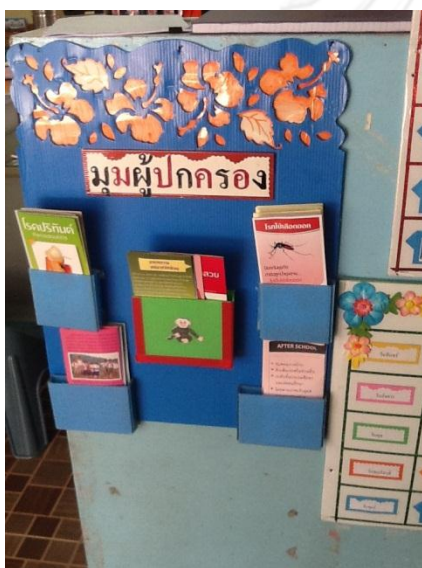
การเตรียมการสอน

ผู้ดูแลเด็กมีการจัดมุมพื้นที่สำหรับเตรียมการสอนโดยใช้บริเวณโต๊ะครูหรือโต๊ะเล็กๆ

ไว้สำหรับการเตรียมการสอน

การพัฒนาวิชาชีพ

CHULA UNIVERSITY ผู้ดูแลเด็กมีการจัดป้ายนิเทศและเอกสารแผ่นพับ

สำหรับการประชาสัมพันธ์ข่าวสารถึงผู้ปกครอง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวหทัยนุช บุญเพลิง เกิดเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2526 จังหวัดขอนแก่น สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ในปีการศึกษา 2552 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี 2553

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY